

עידן

דעת
אלקן אביך
ועבדו

פטרון מערכת דעה:

נתנדב לע"נ הרה"ח זאב ב"ר משה ע"ה
וזו' האה"ח מרת פעריל ב"ר טובי' ע"ה

גליון קצו - ראש השנה - שנת תשפ"ה

גליון מיוחד לבחורי חמד • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

מהדורת זכרון ברוך: לע"נ הרה"ח ברוך ב"ר פנחס ע"ה - וזו' מרת שיינדל מלכה ב"ר אברהם ראובן ע"ה • הרה"ח יעקב צבי ב"ר מנחם ע"ה - וזו' רחל מינדל ב"ר יחזקאל ע"ה

גליון מוגדל לראש השנה

ראש השנה

משנת החסידות

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

• בתוך המאמר:

- התפילות בראש השנה הן שורש כל התפילות בשנה
- 'אני תפלה' - בריאת האדם היתה רק ע"י תפלה
- מהי בקשת השכינה ואיך היא כלולה בתוך תפילותינו?
- קול השופר הוא המעורר תפילת השכינה במלכויות זכרונות ושופרות
- ביאור מעלת תפלה בציבור, והטעם שבעשי"ת מרוצה גם תפלת יחיד
- 'שכינה מדברת מתוך גרונו' של המתפלל כעין גבואה
- בראש השנה גדול כוח השליח ציבור להוציא בקשות השכינה

מסילת המועד

שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

כי אתה שומע קול שופר:

הבכיה הגדולה

שבוקעת מעומק

נשמתם של כלל ישראל

עמוד ז'

ואשפוך את נפשי לפני ה':

תפלות ראש השנה הן בקשות השכינה הנאמרות מתוך פיהם של ישראל

ביום המלכות מרבים להתפלל על התגלות מלכותו יתברך

ועל כן ביום הנשגב הזה, ראש השנה, שבו מתחדשת המלוכה של השי"ת בכל שנה ושנה, הוא עיקר זמנה של תפלה זו, ששורשה היא מדת המלכות. ומטעם זה אכן מציינו ביום הזה ריבוי גדול של תפלות, שיסודו אנשי כנסת הגדולה אריכות מיוחדת בתפלות היום, וכמו כן למדו מן המקרא לומר בו ברכות 'מלכויות זכרונות ושופרות' (ר"ה וד). ואכן רובן ככולן של תפלות אלו נוסדו על בקשת גילוי כבוד שמים בעולם, ושיקבלו כל הנבראים עליהם את עול מלכותו יתברך, ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה.

תפילת הבריאה היא האדם המקבל עליו עול מלכות שמים

אמנם מלבד הביאור הפשוט הזה שאמרנו בשייכות ענין התפלה ליום התחדשות מלכות שמים, הנה מונח בזה עומק נוסף גם מצד ה'מתפלל'.

כי הנה חלק נכבד מאד ממהות היום הנורא והאיום ראש השנה, הוא מה שביום הזה, היום הששי ליצירה, נברא אדם הראשון, שהוא תכלית כל הבריאה, וביצירתו נשלמה כל המלאכה. והטעם שהאדם נחשב כעיקר המכוון בכל מעשה בראשית, הוא מפני שהוא הנברא היחיד שחונן בבחירה, ומקבל עליו עול מלכות שמים ברצון. ולא עוד, אלא שממנו מתפשטת קבלת עול מלכות ה' גם על כל הנבראים. ונמצא שעל ידי האדם מתקיימת התכלית העיקרית שבכל היצור, שהיא המחשבה העליונה של 'אנא אמלוך', ענין מדת המלכות, והיינו מה שעלה ברוצנו ית' למלוך על ברואים הנפרדים ממנו, שיכירו בו ויודו לא-ל שבראם והמציאם, ויאמרו לפנינו בריותיך אנחנו (ע"פ הרמב"ן סוף פר' בא), ובשביל זה ברא הקב"ה ויצר ועשה את הכל. נמצא שתכלית ראש השנה, שהוא יום התחדשות מלכות השי"ת, יוצאת לפועל דוקא ע"י יצירת האדם.

יצירת האדם היתה כדי שיתפלל על הגשמים

והנה מציינו שיצירת האדם מתחילתו לא היתה אלא בשביל התפלה, ומטרת בריאתו היתה כדי שיתפלל. ודבר זה מפורש במה שנאמר בפסוקים לפני יצירת האדם (בראשית ב, ה) 'וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וגו', כי לא המטיר ה' אלקים על הארץ, ואדם אין לעבוד את האדמה, ופירש"י: 'מה טעם לא המטיר, לפי שאדם אין לעבוד את האדמה, ואין מכיר בטובתם של גשמים. וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם, התפלל עליהם

א.

עיקר התפלה שייכת להאדם - המקבל עליו מלכות שמים

תפלת חנה הנאמרת בראש השנה היא שורש לכל ענין התפלה

הנה בראש השנה מפטירין אנו במעשה חנה (שמואל א'), שבו מסופר על תפילתה שהרבתה להתפלל לפני ה'. ועל מעשה זו איתא בגמרא (ברכות לא.) 'שכמה הלכתא נברותא' בהלכות תפלה ילפינן מתפלת חנה, והן ההלכות העיקריות של צורת תפלת שמו"ע. ואפשר ללמוד מזה שגם בפנימיות הוא כן, שפרשה זו היא שורש ומקור לפנימיות ענין התפלה ומהותה.

ויציבא מילתא גם ע"פ חלק הסוד שבתורה, כי הנה מבואר בכתבי האריז"ל (שעה"כ הקדמה לשער הששי) שבתפלת חנה נרמזו שורש ענין התפלה, והוא מה שנאמר שם שאמרה חנה לעלי הכהן (פסוק טו) 'אשפוך את נפשי לפני ה', וביאר בזה האריז"ל שהדברים כלפי מעלה אמורים, והם רומזים למדת המלכות העליונה הנקראת 'נפש', היא השכינה הקדושה המתפללת להקב"ה ושופכת את נפשה לפניו, ועל ענין פנימי זה בנוי ומיסוד כל סוד התפילה, עיי"ש. הרי שתפלת חנה שבה כתוב פסוק זה, היא שורש ומקור לכל ענין התפלה.

וכיון שאנו אמורים הפטרה זו בראש השנה, הרי זה מורה שתפילות היום הזה הן השורש לכל התפילות שאנו מתפללים במשך השנה.

התפלה מושרשת במדת המלכות

ושייכות ענין התפלה ליום ראש השנה מובן היטב גם לפי פשוטן של דברים, כי הוא יום המלכות, שבו ממליכים אנו את הבורא ב"ה למלך על כל העולם, וכאמור שורש התפלה הוא מה שמדת מלכותו יתברך, השכינה הקדושה, מתפללת ומתחננת לפני הקב"ה שתגלה מלכותו בעולם, כי היא מתגעגעת אל דודה האהוב לה, וכוספת ומשתוקקת ליחוד קוב"ה ושכינתיה. ועל שם זה נקראת מדת

המלכות 'תפלה' סתם, וכמו שרואים שדוד המלך ע"ה, שהיה מרכבה לשכינה, קרא על עצמו 'אני תפלה' (תהלים קט, ד), כי אכן מהות התפלה העיקרית משתייכת למדת המלכות.

פטרון הגליון - תשרי

נתנדב ע"י ידידנו הנכבד

מוה"ר צבי אביגדור באלזאם הי"ו

לע"נ אמו האה"ח פערל ב"ר משה יוסף ע"ה

נלב"ע כ"ו תשרי תשנ"ד לפ"ק

ב. החידוש באדם - שהוא בעל בחירה, והצלחת כל הבריאה תלויה ועומדת בספק אם יבחר בטוב או בהפכו, ולסיבה זו מקטרגים עליו המלאכים. אך הבטחון להצלחתו הוא למעלה משכל אנושי, וגם מאמר 'נעשה אדם' הוא בדרך תפלה, ולכן נחשבת התפלה למאות האדם.

ג. כל התפלות מתדמות לתפלות ראש השנה, שהם בקשת השכינה על גילוי כבוד שמים, וזאת מפני שצרכי ישראל נכללים בצרכי השכינה, וזהו עומק כוונת בני ישראל בתפלתם בפרוש על צרכי השכינה - אפשר רק בראש השנה.

וירדו, וצמחו האילנות והדשאים, עכ"ל. הרי מפורש יוצא מדבריו ז"ל שטעם בריאת האדם היתה כדי שיבוא ויתפלל להש"ת על הגשמים.

הגדרת מהות האדם - שהוא 'מתפלל'

וכיון שכל יצירת האדם נעשה בשביל התפלה, הרי שזו היא כל עצם מהותו, והיינו שהוא בריה שכזה שכל עצמותו תאמרנה שהוא 'מתפלל' (8). וכן מצינו בחז"ל בריש מס' בבא קמא שכינו את האדם על שם כח התפלה, וקראוהו (כ"ב ב.) בלשון 'מבעה', ואמרו בגמ' (שם ג.) 'מבעה זה אדם', וילפינן לה מדכתיב (ישעיה כ"א, יב) 'אמר שומר אתה בקר וגם לילה אם תבעיון בעיני', שהוא לשון תפלה, הרי שהגדירו חז"ל את מהות האדם בכך שהוא מתפלל. ונמצא שכאשר נברא האדם - היינו שנברא 'בעל תפלה', וממילא שפיר שייך עצם היום הזה של יצירת האדם, הממליך את הבורא ב"ה על כל העולם, לענין התפלה.

ב.

כח התפלה היא חלק ממציאות האדם - כי רק בזה יכול היה להיבראות

האדם הוא הנברא היחידי שהוא בעל בחירה

ועומק נשגב יש בדבר זה שיצירת האדם היתה דייקא בשביל כח התפלה הנמצא בו, והוא, כי הנה מן החידושים הנפלאים של היצור החשוב הלזה - האדם, ומן הכוחות העיקריים שבו, הוא מה שניתן בו כח הבחירה, שבידו לבחור אם לעשות טוב או רע, וביכולתו לעשות ככל העולה על רוחו וחפצו בלי שום מונע ומעכב בעדו. ובדבר הזה האדם הוא יחיד במינו, ואין שום נברא שוה לו בכך, וכמ"ש הרמב"ם (הל' תשובה פ"ה ה"א) שעל זה כתוב בתורה (בראשית ג, כב) 'הן האדם היה כאחד ממנו לדעת טוב ורע', וכלשונו שם 'כלומר הן מין זה של אדם היה יחיד בעולם, ואין מין שני דומה לו בזה הענין שיהא הוא מעצמו בדרעתו ובמחשבתו יודע הטוב והרע ועושה כל מה שהוא חפץ ואין מי שיעכב בידו מלעשות הטוב או הרע, עכ"ל.

איך יתכן שתכלית יצירת האדם תלויה ועומדת בבחירתו

ובאמת כשנתבונן בכך נראה שהדבר הזה נפלא מאד מכמה צדדים, וחלקם כבר נתבאר בארוכה במקום אחר, ואכ"מ. אך העולה על כולנה, הוא מה שלכאורה יוצא מזה שכל ההצלחה והתכלית המקווה מיצירת האדם תלויה בכח בחירת האדם עצמו, ולו יצויר שלא יבחר לעשות הטוב והישר, ויצר לבו יסיתנו לבחור בצד הרע ח"ו, אזי נאמר שלא הצליח הש"ת בבריאת הנברא הלזה ח"ו, וכאילו היה מאמר 'נעשה אדם' (שם א. ו.) לריק ח"ו. והדבר נפלא, הכי אפשר לומר כן, הלא אם הקב"ה אמר ועשה את האדם, איך שייך לומר על זה שלא יצליח, ובריאתו תהיה לתוהו ולשווא ח"ו.

וביותר, שכל הצלחת הבריאה עומדת בספק ח"ו

ובתבוננות נוספת, הרי זו קושיא המורה לא רק לגבי הנברא הפרטי הזה - האדם, אלא היא תמיהה המתעוררת על כל הבריאה, ועל כללות מדת מלכותו ית' - שבשביבה נבראו כל היצורים כנ"ל. שהרי מדת המלכות של כל מלך תלויה במה שהעם מקבלים עליהם את עול מלכותו, וכטעם 'אין מלך בלא עם' (כד הקמח, ראש השנה), וכיון שהעם שצריכים לקבל עליהם עול מלכות שמים הינם בעלי בחירה, ובידם גם שלא להכניע את עצמם כלפי מעלה ח"ו, נמצא שכל עצם מדת מלכותו ית' עומדת בספק חלילה, שהרי אם לא יבחר האדם הלזה להתבטל למלך מלכי המלכים, הרי שלא ייקרא עוד הקב"ה בשם מלך ח"ו, ובטלה כל הבריאה שנבראה בשביל לגלות כבוד מלכותו לנבראים, אתמהא.

מכח חידושים אלו הנכללים ביצירתו מקטרגים המלאכים על יצירת האדם

ואכן על ענין זה היו קטרוגי המלאכים העליונים על יצירת האדם בשעת בריאת העולם, באמרם 'מה אנוש כי תזכרנו' (תהלים ה, ה; סנהדרין לה), ו'עתיד הוא למחטי קמך' (וה"ק ח"א כה). והיינו שטענו להקב"ה, מדוע תלית את כל הבריאה כולה ביד האנוש הלזה שהוא בעל בחירה, 'תמשיליהו במעשי ידיך כל שנה תחת רגליו' וגו', פירוש, שנתת לו הממשלה להכריע את כל העולם להיכן שירצה, ומינית אותו למושל בכל מעשה בראשית, והרי בידו גם להשחית את כל העולם ע"י בחירתו ברע.

וכל הקטרוגים הללו חוזרים על עצמם בכל שנה ושנה בעת חידוש העולמות והתחדשות יצירת האדם בראש השנה, שהוא יום הדין לפני ה' כי בא לשפוט את הארץ. כי אותם המלאכים שקטרגו על יצירת האדם בראשית הבריאה, חוזרים שוב בכל שנה לקטרג על עצם יצירת האדם, ומתעטעות האמורות.

ההבטחה להצלחת האדם נמשכת מדעת העליון שלמעלה משכל אנושי

והנה לא נבוא עתה לבאר ולהאריך בכל היישובים הנאמרים בדבר, אך היוצא מכולם הוא, שאכן הצלחת הנברא הלזה - וכל העולם בכללו, ומה שבהכרח יבוא

כולם אל תיקונם השלם בלי שיהיה בהם שום חסרון משהו, הם עניינים נעלים הרבה יותר מהשגת והבנת שכלו של נברא, והם באים מחכמתו העליונה של הבורא, השכל הנעלם מכל רעיון, שהוא למעלה מכל חכמה החיצונית הניתנת להשגה, ורק מכח תעלומות אלו יש בטחון להצלחת בריאת האדם ובריאת כל היצור שנבראה בשבילו.

מאמר 'נעשה אדם' הוא כמו תפלה על יצירת האדם

ואפשר להוסיף בזה, שלכן באה יצירת האדם יחד עם כח של תפלה. והיינו, שכאשר ברא הקב"ה את האדם היה זה מתוך תפלה חרישית עליו, שיצליח בדרביו ושיבוא אל תיקונו ותכליתו (וראה להלן אות ד' בענין תפלתו של הקב"ה). שהרי גדול כח התפלה שכול לפעול נסים ונפלאות שלמעלה מסדר הטבע, והתפלה מועילה לגלות דברים כאלו שאינם נפעלים בכח השכל הטבעי אלא הם נמשכים מהמקומות הנעלמים והגבוהים ביותר, משכל העליון של עילת כל העולמות. ומאחר שהצלחת היצור החשוב הלזה איננו מובן ומובטח בכח השכל האנושי, לכן קבע בו ית' בעצם בריאתו את כח התפלה, שעל ידה יהיה בטוח שיבוא אל תיקונו השלם.

ונאמר לפי זה, שמאמר 'נעשה אדם' לא היה סתם מאמר של עשיה גרידא, אלא מאמר שבא באופן של תפלה, כביכול שהתפלל הקב"ה באמרו 'נעשה אדם', הלוואי שנברא בריה כזו שתצליח בעניינה ושתפעול התגלות מלכות שמים בעולם, ותהיה ראויה לדרגת 'בצלמנו כדמותנו' וגו'. וכלולה בזה גם התפלה כפשוטה, שקיבל האדם את האפשרות להתפלל להקב"ה שיצילו מיצרו וידירכונו בעבודתו, שאלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו (קידושין ב.).

האדם נחשב כמהות של תפלה - כיון שיצירתו היתה בכח התפלה

היוצא מזה, שכל התהוות האדם לא התאפשרה כי אם ע"י התפלה שהתפלל הקב"ה כביכול לפני בריאתו. וכיון שכל עצם בריאת האדם לא היתה אלא בכח התפלה, נמצא שכל עצמותו ומהותו היא מציאות של תפלה, שהרי כל זכות הקיום שלו על ידי אדמות אינו אלא בזכות התפלה. ועל כן היתה ג"כ סיבת יצירתו בשביל התפלה - שיתפלל לפניו ית' על הגשמים, כי כיון שכל מהותו היא תפלה, לכן הוא הנברא המתאים ביותר להיות זה שיתפלל לפניו ית' על צרכי העולם.

וזהו ענין התפלה המיוחדת ליו"ט של ראש השנה, יום המלכות, יום שמתחדשת בו המלוכה והממשלה של בורא כל העולמות. והיא מין כח נשגב שנטע הקב"ה בנפשו של יציר כפיו שנברא ביום הזה, כדי שיוכל להצליח ולקיים את שליחותו בעולם הזה לפרסם כבוד שמים בעולם, ושיהא ביכולתו לעמוד בכל מסעיו, ובכל הנסיגות וההתמודדויות העומדים כנגדו במהלך הדרך. ומטעם זה מפטירין בפרשת חנה באותו היום, כי היא המקור והשושן לענין התפלה כאמור.

ג.

בראש השנה מגלים את פנימיות התפלות של כל השנה

התפלות שבמשך השנה מקבלות מהתפלות של יום ראש השנה

והנה מאחר שנתבאר ששורש מהות התפלה שייכת ליום ראש השנה, למדת המלכות הנבנית בו מחדש, ולבריאת האדם בו ביום - שהוא המקבל עליו ועל כל העולם את עול מלכותו ית', א"כ צריך לכוון ולהתאים גם את כל התפלות של כל השנה כולה, שיהיו דומות למהות התפלות של ראש השנה, שהוא מקור שורשן. והיינו שכל התפלות שבשאר ימות השנה תהיינה מתאימות ומקבלות מעומק התפלה המתגלה ביום המלכות.

שורש התפלה של השכינה הקדושה - בקשות על גילוי כבוד שמים

והענין בזה, כי הנה הבאנו לעיל את דברי האר"ל ששורש ויסוד התפלה היא, מה שהשכינה הקדושה, מדת המלכות, שואלת ומבקשת את צרכיה כביכול מלפני הקב"ה. ואמרנו שלכן ביום ראש השנה, שבו מתגלה שורש התפלה, נתקנו כל התפילות ובקשות על גילוי כבוד שמים ופרסום מלכותו ית' בכל העולמות, אשר זהו עיקר צרכי השכינה הקדושה כביכול, כי ביום הזה מאיר שורש מהות התפלה, שהיא שפיכת נפשה של השכינה הקדושה לפני בעלה ודודה הקב"ה, שתזכה להתייחד עמו באהבה וחפיצה ביחודא שלימ, ושתאיר הארץ מכבודו ית'.

כל תפילות ישראל צריכות להתדמות לבקשת השכינה

והנה מכיון שתפלת השכינה הקדושה הנ"ל היא שורש מהות התפלה, א"כ גם כל תפלות ותחנונים שבני ישראל - האחוזים במדת המלכות - מבקשים בכל ימות השנה מאת הקב"ה, היו צריכות להיות כמו בראש השנה, רק על גילוי כבוד שמים בעולם, ולא תהיה בהם שום בקשה וכוונה אחרת לצרכיהם וכדומה. ואם כן יש לתמוה למה אין הדבר כך, ומהו הטעם שרוב הברכות הן על הצרכים השונים שלנו.

א. ורמז נפלא נתן בדבר הגה"ק בעל 'בן איש חי' זצ"ל בספרו 'בן יהודע' (סנהדרין קי. ד"ה זה מומנו), הרי שדבר זה נכלל בעצם שמו של האדם, שכל מהותו ועצמותו הוא בזה שהינו 'מתפלל'.

ויישוב הדבר הוא, שבאמת בהסתכלות פנימית כנים הדברים, ואכן כל בקשותיהם הפרטיים והגשמיים של בני ישראל, וכל מה שהם מבקשים תמיד על צרכיהם המרובים, כולם נכללים בכלל צרכי השכינה הקדושה. ואע"פ שבאופן הנגלה ישנן תפלות רבות הבאות בעבור צרכי האדם ברוחניות ובגשמייות, ואינן נראות מכוונות לצורך גילוי כבוד שמים, יש לדעת שכל זה אינו אלא התלבשות חיצונית, אך בעומק הדברים, כל תפלה ותפלה היוצאת מפייהם של ישראל היא באמת מעין בקשת השכינה הקדושה המתרפקת על דודה ומתחננת ליחוד קוב"ה ושכינתיה.

והביאור הפשוט בכך הוא, כי חיי שעה הבאים לישראל באופן הנכון, אינם סתירה כלל לתיקון השכינה וגילוי כבוד שמים. ואדרבה, ההשפעות הניתנות לישראל מסייעות להם בעבודת השי"ת ובפרסום כבוד שמו ית' בעולם. וביחוד מזה, הרי כל אדם מישראל עצמו בעומק נפשו אינו חפץ אלא בהשפעה שכזו שיש לה שייכות לתיקון השכינה ומלכות שמים, ואם אינה כן, ואינה נכללת בצרכי השכינה הקדושה, אין לו שום צורך בה, כי היא נמשכת מהיכלות הסט"א, ואין לך אדם מישראל שיחפוץ בה כלל (ענין זה נבאר ביתר הירבה בגיליון קצנ. פד' כי תצא שנה זו). ונמצא שבפנימיות, תפלת כל פה מבני ישראל היא בעצם עבור תיקון השכינה, ואף כאשר הוא בעצמו אינו יודע זאת, מכל מקום בעומק נשמתו אכן הוא מתפלל אך ורק עבור צרכי השכינה⁽²⁾.

במשך השנה אין כל אדם יכול להתפלל בפירוש על צרכי השכינה

אמנם במשך ימי השנה קשה לאדם המלוכב בגוף חיצוני לכוון בהדיא בתפלתו על צורך תיקון השכינה הקדושה, כי לאו כל אדם זוכה לכך שאכן תהיה בקשתו לפניו ית' על גילוי כבוד שמים ככוונה אמיתית וברעותא דליבא. ולכן היא צריכה להתלבש בשאר תפלות על צרכי העולם, ורק בפנימיותה גנוזה וטמונה תפלת השכינה כאמור⁽³⁾.

בראש השנה מגלים בהדיא את שורש התפלה - בקשת מדת המלכות

אך ביום הנשגב והנורא ראש השנה, יום שנברא בו האדם המתפלל, יום שמאיר בו שורש מהות התפלה של השכינה הקדושה, נהג ביום הזה יש כח בפי כל בני ישראל לגלות בפירוש את התפלה השרושת של מדת מלכותו ית', וניתנה היכולת לכל איש ישראל להוציא בפיו ממש את תפלת השכינה הקדושה המתחננת לפני קונה ומבקשת ממנו שיגלה כבוד מלכותו בעולם, ואשר על זה באות כל תפלותינו ותחינותינו לפני אדון הכל בימים אלו, באמרנו [ובכן ת' תפודך ה' אלקינו על כל מעשיך' וגו', 'ותמלוך אתה הוא ה' אלקינו מהרה לבדך וכו' בהר ציון משכן כבודך וכו' 'ידע כל פעול כי אתה פעלתו' וכו'. וביום הזה שהוא שורש התפלות של כל משך השנה, בו מתגלה בהדיא פנימיות כוונת התפלה של בני ישראל בכל ימות השנה.

ד.

שלימות ענין התפלה - השכינה הק' מדברת מתוך גרונו של ישראל

השכינה הקדושה מבקשת צריכה מתוך גרונו של ישראל

והנה עומק הדבר הזה שאמרנו שכל תפלה היוצאת מפי איש הישראלי בדוקה באמת בתפלת השכינה הקדושה, הוא שבכל עת שאדם מישראל מתפלל לפניו ית', גם בבקשותיו הפרטיות, בעומק הדברים נחשב שהשכינה הקדושה מתפללת מתוך גרונו, ומבקשת צריכה מאת בעלה קוב"ה, והיא הבקשה על התגלות כבוד שמים בעולם⁽⁴⁾. [אלא שכאמור, בכל ימות השנה היא גנוזה וטמונה בתוכה ואינה מתפרשת בהדיא, ואילו בראש השנה היא נאמרת בפירוש, וכביכול ית' מדבר בגילוי מתוך פיהו בני ישראל].

מעלת תפלת הציבור - שהשכינה השרושה שם מתפללת מתוך פיהם

וזהו ג"כ הטעם ששלימות התפלה היא בציבור דוקא, וכמו שאמרנו (ברכות ה.) 'אימתי עת רצון בשעה שהציבור מתפללין', וכן מוקמינן בגמ' (ר"ה ת"ח) הפסוק

(דברים ד. ז.) 'כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כה' אלקינו בכל קראנו אליו' - בתפלת הציבור. כי 'תפלה בציבור' נחשבת כמו תפלת השכינה וכנסת ישראל עצמה, שהרי אמרו חז"ל (סנהדרין ט"ז.) 'כל בי עשרה שכינתא שמיא', ונמצא שבהתאסף עשרה אנשים מישראל, יש בהם השראת השכינה, ומיילא גם התפלה היוצאת מפייהם נחשבת כאילו השכינה היא המתפללת מתוך גרונם, כענין 'ואשפוך את נפשי לפני ה'', ולא שיחיד פלוני ופלוני מתפלל בעצמו. ולכן אפילו המתפלל ביחידות - עליו להתפלל בשעה שהציבור מתפללים (ש"ע א"ח ז. ט), כי כל תפלה צריכה להתכלל עם תפלת הציבור, ועי"ז תתקשר לשורש ענין התפלה, שהיא בקשת השכינה הקדושה.

קשר ענין התפלה לכח הנבואה

ובזה יבואר עומק הקשר שמצינו בין ענין התפלה למדרגת הנבואה, ואנו למידים כן מפרשתה של חנה עצמה. שהרי כבר אמרנו בריש דברינו ששורש הלכות תפלה, וכן עצם מהותה של תפלה, נלמדות מתפלת חנה. ומאידך מצינו שיש לחנה שייכות גם לענין נבואה, ומלבד זאת שהיתה היא עצמה נביאה - וגם את דברי נבואתה אנו אומרים בראש השנה בסוף ההפטרטה, הנה הרי ע"י תפלתה זאת נולד לה שמואל הנביא, שהוא פתח שער הנבואה בישראל. שהרי עד שלא בא שמואל נאמר (ש"א ג. א.) 'דבר ה' היה יקר בימים ההם אין חזון נפרץ', ועד תקופה זו לא היו אלא מעט נביאים, ואילו לאחר שזכה שמואל לנבואה והתחיל להתנבאות בדבר ה', כבר היו 'חבל נביאים' (שם י. ה.), ולכן נקרא בפי חז"ל 'רבן של נביאים', וגם בזה"ק ובכתבי האר"ז מבואר סוד גדול במה ששמואל הנביא פתח את שער הנבואה בישראל. ולכאורה יש להתבונן איוו שייכות יש בין ענין התפלה לכח הנבואה⁽⁵⁾.

התפלה היא כמו נבואה - במה שהשי"ת מדבר מתוך פי המתפלל

אלא הם הם הדברים שאמרנו, ששורש מהות התפלה שאנו למידים מתפלת חנה מקושר ביותר לכח הנבואה דייקא, כי שלימות התפלה היא כאשר היא באופן של נבואה, והיינו שמתגלה בה תפלתו של הקב"ה, והשכינה הקדושה מדברת מתוך גרונו של ישראל. שזהו ממש מהות הנבואה, שדבר ה' היה בפי הנביאים, והם היו מוציאים בפיהם את הנאמר אליהם מפי עליון כביכול, וכמו כן הוא שלימות מדרגת התפלה, כאשר השי"ת מתפלל מתוך פי האדם המתפלל.

בעשי"ת נענה היחיד כמו הציבור

אלא שבענין הזה גדלה מאוד מעלת יום ראש השנה, שבו מתגלה גם אצל היחיד מעלת הציבור, והוא נענה באותו היום כמו הציבור. כי בגמ' (ר"ה ט"ז) הקשו סתירה, ממה שנאמר 'כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כה' אלקינו בכל קראנו אליו' הרי שהקב"ה קרוב לכל קוראיו תמיד בכל קראנו אליו, ומאידך כתיב (ישעיה נה. ו.) 'דרשו ה' בהמצאו', ומשמע שאינו קרוב אליו בכל עת, אלא שיש זמנים מיוחדים שבהם הוא ממציא עצמו לבני ישראל. ומשני 'התם ביחיד הכה צבור', וכלומר שאצל הציבור הוא תמיד זמן של עת רצון, והוא ית' קרוב אצלם בכל קראם אליו [וכענין 'אימתי עת רצון בשעה שהציבור מתפללין']. ואילו אל היחיד אין הקב"ה קרוב אלא בזמנים מיוחדים ונעלים. וממשיכה הגמ' 'ביחיד אימת', [פירש רש"י: 'אימת מצוי לו, דכתיב בהמצאו'], אמר רבה בר אבון 'אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים'. הרי שבעשרת ימי תשובה, וביותר בראש השנה שהוא הראש לכל עשרת ימי תשובה וכולם נחשבים כהמשך אליו, מתעלה כח היחיד להיות שווה למעלת הציבור לענין תפלה.

בראש השנה מתגלה בהדיא בקשת השכינה שבתוך תפלת היחיד

והטעם לכך מתבאר היטב על פי האמור, כי בעוד שבכל ימות השנה אין תפלת השכינה הקדושה היוצאת מתוך פיהם של ישראל מתגלה בהדיא, ולכן צריך להתאספות עשרה מישראל שעליהם ישנה השראת השכינה, ועי"ז תאיר בהם אור וזו שכינה, ויכללו בקשותיהם בתוך בקשותיה ותפלותיה שהיא מתחננת לפני קונה. הנה ביום המלכות, שבו מאיר בהדיא שורש מהות התפלה, ובו יכולים להגיד בפירוש ולומר כמו פיו בגילוי את בקשות השכינה להתגלות כבוד שמים, על כן יש גם בתפלת היחיד את מעלת הציבור ששורה בהם השכינה, שהרי ביום

ג. וביתר עומק, הנה כל החרונוט שישנן בעולם, ואשר עליהן באה התפלה למלא חסרונוט אלו, מושרשות כולן בחסרון השכינה כביכול. והוא ענין 'מיעוט הירח', מה שעדיין אין יחוד שלם בין קוב"ה ושכינתיה, ומכאן זה באות כל הצרות הפרטיות והחסרונוט בדברי העולם הזה. ומיילא כאשר אדם מתפלל ומבקש מהשי"ת על חסרונוט האלו, הרי זה כאוהו בענינים הנמשכים מחסרון שורשי, שהיא צרת השכינה כביכול, אך בכל זאת כיון שלמעשה שורש חסרונו הפרטיית באה מחסרון השכינה כביכול, הרי שבתפלתו זאת הרי הוא כולל גם את בקשת השכינה הק' שתתמלא מחסרונו האמיתי, ונמצא שפנימיות בקשת כל אדם מישראל היא בעבור השכינה הק'.

אולם כאשר יתבונן האדם בדעתו ויחשוב מי הוא מהותו האמיתית, ומה נחשב לעצם מציאותו, הרי יבין בשכלו שהשכינה הק' היא מקור חיותו, שהיא עצם מציאות כל אדם מישראל, הא"י האמיתי, ואזי ישתדל לכוון בתפלתו לצורך עצמיותו האמיתית, ותבוא תפלתו בהדיא לצורך השכינה. ולכן אמרו חז"ל (ב"ב קט"ו.) שכל מי שיש לו חולה בתוך ביתו, ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים. והטעם בזה הוא כאמור, שתפלת הצדיק היא כמות שהיא בשורשה, ומכאן זה נקל לו יותר להמשיך את הישועה בפועל ג"כ.

ג. כל תפלות האדם היו לתועלת השכינה שהיא נקרא תפלה ששואלת ומתפללת מדודה למלאות חסרונו. וכל מה שנחסר לאדם הכל הוא בשביל החסרון שבשכינה, וצריך האדם שיתפלל למלאות חסרונו, ובתיקון למעלה ממילא נמשך למטה, שגם הוא אחד מאברי השכינה וכו'. אך הלב יודע מרת נפשו שאין כל העתים שוות, שאם ח"ו יש לאדם איהו צער גדול ותפלתו הוא על עצמו, ואינו משיע על לבו שצער זה הוא בשבילה ויותר היה ראוי להתפלל עליה וכו', ועל כן יתפלל בפשוטו לפי מה שהאדם הוא במדרגה בעת ההיא' (נתיבות יעקב יוסף פ"ר קודשים. וראה בעש"ת עה"ת פ"ר נח, עמוד התפלה אות קנב-קנה).

ד. ראה בספה"ק ז"ע קודש (ויש פ"ר יגיש) בפסוק 'יגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני', וח"ל: 'יתן האדם אל לבו, הנה אה"ל מנין שהקב"ה מתפלל וכו', והוא ע"ד שאחז"ל במשה שכינה מדברת מתוך גרונו תמיד, כן כביכול ית' ש' יתלבש בפה האדם לפעמים, והקב"ה מתפלל וכו', והקב"ה בעצמו כביכול יתפלל עמי והיה עם פי בעת הטיפי ודיבורי בתפלת', עכ"ל. ובלקוטי תורה לבעל התניא ז"ע (ש"ש דף ט.) 'אין חיוב לאדם בתפלה רק שישמע מה שכנסת ישראל מוציאה מפיו וכו', והוא לא יעשה דבר כי אם ישמיע לאזנו אל הרנה והתפלה אשר היא מזמרת ומשבחת. ואכשר יעשה כן, זאת העבודה נקראת קבלת פני שכינה'. ועד"ז איתא בעד כמה ספרי קודש.

ה. וכעין זה מצינו בגמ' (בבב"א דף ט.) על מה דאיתא במשנה 'אמרו עליו על ר' הנינאי בן דוסא שהיה מתפלל על החולים ואומר ר' חי זה מות', ואמרין בגמ' 'אמרו לו לרבי הנינאי בן דוסא, וכי נביא אתה, אמר להן, לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי, אלא כך מקובלני, אם שגורה תפלתי בפי יודע אני שהוא מקובל'. וכי. הרי התפלה הבאה באופן של 'שגורה בפי' נחשבת כאילו דרגה של נבואה.

סיכום ותמצית:

ד. התפלה הרי היא כנבואה - שהשכינה מתפללת מתוך גרונו של ישראל, וזו מעלת תפלת הציבור - שהשכינה השורה שם מתפללת מתוכם. ובעשי"ת נענה היחיד כמו הציבור, כי בראש השנה מתגלה בקשת השכינה גם בתפלת היחיד.

ה. 'מלכויות זכרונוט' ושופרות' מיוסדים על דבר ה' שבפי הנביאים, ומבקשין במיוחד 'היה עם פיפיות שלוחי עמך ישראל' - כי לנבואה זו מוכן במיוחד השליח ציבור ואין כולם בקיאים בה. וכל זה ע"י קול השופר, וזהו אמרו לפני מלכויות וכו' - ובמה בשופר, הנרמז באשה קש"ת רוח אנכי, שע"ז 'אשפוך את נפשי'.

1. מי שאין לו כח התפלה פטור לגמרי מן הדין, כי עמוד התפלה הוא בקו הדין, וראש השנה שהוא יום תפלה הוא גם יום הדין. ועל מה שחשב עלי את חנה לשיכורה - שאינו יכול להתפלל על צרכי השכינה, השיבה לו חנה 'אשה קש'ת' רוח אנכי - שבכח קול השופר יכול כל אחד לכוון לצורך השכינה.

הזה מתגלה שתפילתו הפרטיות של כל יחיד ויחיד מבני ישראל אינו אלא תפלת השכינה הקדושה, ולכן יש לו ג"כ המעלה והזכות שהוא נענה בהן כמו הציבור.⁽¹⁾

ה.

תפלת מלכויות וזכרונות ושופרות הן כמו דיבורי נבואה בפי המתפלל

'מלכויות וזכרונות ושופרות' הן פסוקי תנ"ך - בבחי' דבר ה' אשר היה בפי הנביאים
ומהאי טעמא כל תפלות מלכויות וזכרונות ושופרות מיוסדות על פסוקי תורה נביאים וכתובים, שהם דבר ה' שהיה בפי נביאי הנאמנים, ופסוקים אלו הינם **דברי השכינה ממש**, שהרי הם נאמרו בנבואה, ואשר השכינה היא זו שמדברת מתוך גרונו של הנביא. והיינו שברכות ותפלות אלו הן דברי השכינה המבקשת את צרכיה לפני ה' מתוך גרונו של ישראל.

ביאור בקשת 'היה עם פיפיות' וכו' הנאמרת קודם תפלת מלכויות וזכרונות ושופרות
ועל ענין זה מיוסדות הבקשות בפיוט שמתפללים קודם תפלת מלכויות וזכרונות ושופרות 'היה עם פיפיות שלוחי עמך בית ישראל וכו', הורם מה שיאמרו, הבינם מה שידברו, השיבם מה שישאלו וכו'. כי לפני שפותחים בתפלת מלכויות וזכרונות ושופרות שהן בקשות השכינה כנ"ל, מקדימים ומבקשים שהקב"ה כביכול יהיה עם פיפיות שלוחי עם ישראל האומרים לפניו ברכות אלו, והיינו שהשכינה הקדושה תתפלל מתוך גרונו. וממשיכים ואומרים 'ה'ורם מה שיאמרו, הבינם מה שיידברו, השיבם מה שישאלו', ובראשי תיבות אלו נרמז שמו של 'משה' רבינו, שגודע שהיתה שכינה מדברת מתוך גרונו, והוא היה ראש לכל הנביאים. וכמו כן אנו מבקשים כאן קודם תפילתנו, שהשכינה הקדושה תתלבש בפייהם של בני ישראל, ותוציא בפייה את תפלות נעלות אלו של מלכויות וזכרונות ושופרות.

השליח ציבור ממונה לפרש את דבר ה' - ומוציא את אלו שאינם בקיאים בו
ובמדרגה יתרה תפלת השליח ציבור, שהוא נחשב כמו שליח הנשלח מפי הקב"ה להוציא תפלותיהן של ישראל, שהן בקשות השכינה הקדושה, כראוי וכיאות. כי גודע מה שנפסק להלכה שלעומת מה שבכל השנה כולה אין מי שבקי בתפלה יוצא ידי חובתו מהשליח ציבור, אמנם בראש השנה שליח ציבור מוציא את הרבים ידי חובתו, ואף למי שהוא בקי בתפלה (ר"ה לה). והטעם בזה מבואר בפוסקים (ראה ב"י או"ח סי' תקצ"א), דהוה מכיון שבראש השנה ישנם תפילות ארוכות, ואין מי שבקי בהם כל צרכו.

ועומק ענינו יש לפרש ע"פ הג"ל, כי 'תפילות ארוכות' שנקטו הפוסקים, פירושו גם באיכות התפלה, והיינו לומר שתפלות היום הזה הן תפלות נעלות ונשגבות מאוד⁽²⁾, ואין כל אחד בקי בהן, כי לאו כל מוחא סביל דא שיוכה להוציא בפיו בפירוש את תפלות השכינה הקדושה. ולכן ביום הזה מוציא שליח ציבור את הרבים ידי חובתו ואף למי שבקי בנוסח התפלה, כיון שצריך לזה בקיאות ועל יתרה, ואין כל יחיד מסוגל להתפלל כפי מדרגת התפלה של ראש השנה. ועל כן באה בקשתנו במיוחד בעת חזרת הש"ץ 'היה עם פיפיות שלוחי עמך בית ישראל', שאצלם מתגלה בפירוש בקשת השכינה הקדושה המדברת מתוך גרונו של שלוחי עם ישראל.

ע"י קול השופר אפשר להתפלל את בקשת השכינה הקדושה

ואכן מטעם זה שתפילות אלו הינן נעלות וגבוהות מאוד, שהן דברי הש"ת ממש, ומתגלה בהן עומק ליבם של ישראל, שבו שורה השכינה הקדושה המדברת מתוך פיהם, לכן צריך כח מיוחד שעל ידו נוכל להוציא בשפתותינו תפילות עמוקות ונשגבות אלו. והיא סגולת מצות השופר, שנתבאר במקו"א בארוכה שהוא כח לעורר תוכיות ופנימיות הלב, כוחות אלו שאין מתגלים בדיבור בעלמא, אלא ע"י נפיה מעומק הלב, ע"ד 'מתוכיותו ומפנימיותו נפח' (רמב"ן בראשית ב, ז על פסוק יזיפה באפיו נשמת חיים), והכי נמי כח קול השופר לעורר נקודת הלב, מקום השראת השכינה, ולהוציא את דיבורי הש"ת מתוך עומק ליבם של ישראל.

אמרו לפני מלכויות וכו' - ובמה בשופר

ועל זה אמרינן בגמ' (ר"ה לה) 'אמר הקב"ה אמרו לפני בראש השנה מלכויות וזכרונות ושופרות, מלכויות כדי שתמליכוני עליכם, וזכרונות כדי שיבוא לפני זכרוניכם לטובה, ובמה בשופר, ויש לפרש שתיבות 'במה בשופר' באות להסביר את 'אמרו לפני מלכויות', ורומזים בזה חז"ל שרק ע"י קול השופר יכולים לומר לפני ית' את תפלת מלכויות וזכרונות ושופרות, כי רק הוא יכול להוציא ולגלות בקשות עמוקות אלו מתוך פיהם של ישראל.

אשה 'קשת' רוח אנכי, ועי"ז 'אשפוך את נפשי לפני ה'

וענין הזה נרמז גם במה שאמרה חנה לעלי הכהן **'אשה קשת רוח אנכי וגו', ואשפוך את נפשי לפני ה'**, ומבואר בזה"ק (ח"ג רל) שתיבת 'קשת' נוט' תקיעה ש'ברים

ת'רועה, והיינו שבכח קול תרועת השופר, תקיעה שברים תרועה, עי"ז נתגלה ענין 'ואשפוך את נפשי לפני ה' - שתפלתה היתה בעצם תפלת השכינה הקדושה.

א.

קול השופר מסייע לכל אחד שיוכל לבקש את תפלת השכינה

והנה נתבאר בריש המאמר שיצירת האדם באה ביחד עם התפלה, כיון שכל זכות קיומו לא שייך אלא ע"י כח התפלה, ורק על ידה יוכל להצליח במעשיו.

מי שאין לו כח התפלה פטור לגמרי מן הדין

והנה על פי זה נמצא שכאשר האדם הוא במצב שאינו יכול להתפלל, אזי בודאי שלא יאה לו הצלחה במעשיו. והיינו דאיתא בגמ' (עירובין סה.) 'אמר רבי אלעזר בן עזריה יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שחרב בית המקדש ועד עכשיו, שנאמר (ישעיה נא, כא) לכן שמעי נא זאת עניה ושכורת ולא מיין, והיינו שרצה רבא"ע ללמד זכות על ישראל, שיש לדונם כשיכורים שאינם אחראים על מעשיהם. ומקשה הגמ' 'מיתבי שיכור וכו' הוא כפיקח לכל דבריו, אלא שפטור מן התפלה, שהרי שיכור אסור להתפלל - והיא אחת מן ההלכות שלמדנו מתפלת חנה הנ"ל. ומשגי' מאי יכולני לפטור דקאמר, מדין תפלה. ודברי הגמ' לכאורה צריכים ביאור, שהרי פשטות הלשון מורה שרבי אלעזר בן עזריה בא לפטור את כל העולם מכלליות הדין, ולא רק מדין תפלה.

אמנם לפי האמור יש לבאר הדבר קרוב לפשוטו, ונאמר, כי מאחר שהעולם כולו פטור מדין תפלה, מעתה כבר הם פטורים גם מכלליות הדין. שהרי נתבאר שיצירת האדם היתה ע"י התפלה, ובאופן שלא יתכן כלל שיצליח בכריאתו רק ע"י כח התפלה, ואילו אם אין ביכולתו להתפלל אזי בודאי לא יצליח בעבודתו. ומעתה נמצא כי מי שפטור מדין תפלה, ואין ביכולתו להתפלל, אין מקום לדון אותו כלל, כי הרי הוא כאילו לא נברא, והוא אכן פטור מן הדין כולו.

עמוד התפלה הוא בקו הדין

וביתר עומק, כי הנה תנן (אבות פ"א מ"ב) 'על שלשה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים', והם כנגד ג' הקוים, ימין שמאל ואמצע, חסד דין ורחמים. ונמצא שעמוד העבודה, שענינו כח התפלה, הרי הוא קו השמאל, בח' דין, הרי שהתפלה עומדת בקו הדין. והנה לכן אמר רבי אלעזר בן עזריה, יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין, כי מכיון שהם פטורים מדין תפלה, נמצא שאין להם שייכות לקו הדין, ואין ביכולתם לעמוד בדין.

ראש השנה שהוא יום הדין - הוא גם יום תפלה

ומעתה הנה ראש השנה שהוא יום יצירת האדם, והוא יום הדין, כמו כן הרי הוא יום התפלה, שהרי אם דנים את האדם ביום זה, הרי בהכרח שיהא ביכולתו להתפלל, כי אם אין לו האפשרות להתפלל, על כרחך הרי הוא פטור מן הדין, כענין 'יכול אני לפטור את העולם מן הדין' כנ"ל. ולכן נמי מפטירים בראש השנה בתפלת חנה, שהיא שורש התפלה, כי ביום זה שנברא בו האדם העומד לדין, בודאי שנברא יחד עמו ג"כ כח התפלה.

עלי סבר שחנה היא שיכורה - שאינה יכולה להתפלל על צרכי השכינה

והנה ע"פ האמור יבואר עומק ענין מה שנאמר בתפלת חנה (ש"א א, יג) 'יחשבה עלי לשיכורה'. והיינו שעלי הכהן סבר שחנה היא שיכורה, בבחי' 'שכורת ולא מיין', ולכן אסור לה להתפלל, וכדברי רבי אלעזר בן עזריה שיכול היה לפטור את כל העולם כולו מדין תפלה. ועומק הדבר הוא, שכל העולם כולו אינם יודעים להתפלל עבור צרכי השכינה, וממילא אין תפלתם נחשבת כתפלה ראויה, ונחשב שאינם יודעים להתפלל כלל, ולכן אכן הינם פטורים מדין תפלה, וזהו ענין מה שנאמר 'יחשבה עלי לשיכורה'.

על זה השיבה לו חנה 'אשה קשת רוח אנכי' - שבכח קול השופר יכול כל אדם לכוון לצורך השכינה

אמנם על כך השיבה לו חנה באמרה 'אשה קשת רוח אנכי וגו', ואשפוך את נפשי לפני ה', ונתבאר ש'קשת' רומז לענין השופר, והיינו לומר שאע"פ שאליבא דאמת אכן נחשב האדם מצד עצמו כשיכור שאינו יכול להתפלל, בכל זאת הרי קיימת ה'קשת', והיינו שעל כך בא ענין השופר, שהוא עצמו העמקה של הקב"ה לגלות את מעמקי לבו של האדם, שאפילו בעת שהאדם אינו עומד במדרגה זו, מכל מקום האמת היא שהשכינה מדברת מתוך גרונו. וזהו שאמרה חנה 'אשה קשת רוח אנכי', ומכח זה 'ואשפוך את נפשי לפני ה'.

ולכן מפטיירים בענין זה בראש השנה, לומר לך שאפילו בעת שנראה לאדם שאי אפשר לו להתפלל, והוא עומד בבחי' 'שכורת ולא מיין', מכל מקום יכול הוא להשתמש עם עצת השופר הגורמת שגם השיכור יוכל להוציא בשפתיו תפלה ותחנונים לפני אדון כל, ותתקבל תפלתו לפני ית' לרחמים ולרצון, אמן.

1. ועוד יש דברים בגו ברמז לשון חז"ל במשנה (טהורין לו) 'לפיכך נברא האדם יחידי', שרמזו בזה לסוד האדם ביום בריאתו שיש לו כח גם ביחיד, ואכ"מ ביאורו.

2. ובזה יש לבאר ע"ד צחות מה שתפלת מלכויות וזכרונות ושופרות פותחת בתפלת 'עלינו לשבח', הנאמרת תמיד בגמור התפלה. ודבר זה להורות בא, שבמקום שמסתיימת התפלה בכל ימות השנה, משם מתחילים התפלות בראש השנה. והיינו שתפלות היום הזה, שהן תפלות הנאמרות בהדיא מפי השכינה הק', הן בדרגה יתרה מאד מהתפלות של כל משך השנה, ולכן מתחילין ברכות מלכויות וזכרונות ושופרות במקום סיום תפלות כל השנה.

תפילת היום

א. השגחת ה' המיוחדת על ארץ ישראל

לדוד מזמור לה' הארץ ומלואה תכל ויושבי בה (תהלים כד, א).
 איתא בזוה"ק (ח"ב כב): כי 'ארץ' זו היא ארץ ישראל, ואילו 'תכל' מורה על העולם כולו, כי מן השפע הבא לארץ ישראל מקבלים העולם כולו, ע"כ. והיינו על דרך הכתוב "ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה, תמיד עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה" (דברים יא, יב), ואמרו חז"ל (ברש"י שם) כי על ידי דרישה זו הוא פוקד את העולם כולו. כי יש השגחה מיוחדת על ארץ ישראל, ומשם מתפשטת ההשגחה וההשפעה על כל העולם כולו.

ויש לרמז בלשון הכתוב על כך, כי המילוי של תיבת 'ארץ' (ל"ה י"ש ד"ק) הוא כמנין מילוי תיבת 'ישראל' (ו"ד י"ן י"ש ל"ה מ"ד), וזהו שאמר כי "לה' הארץ" היינו שיש השגחה מיוחדת על הארץ, ופירש ואמר על איוה ארץ הוא מדבר, אשר הוא במה שנרמז ב'ומלואה' היינו במילוי תיבת 'ארץ' העולה כמנין המילוי של 'ישראל' כנ"ל, ואם כן הרי שהוא 'ארץ ישראל'. וכך גם 'הארץ' במילואו (היא אל"ף ר"ש צד"ק) עה"כ, עולה בגי' 'ארץ ישראל'.

ב. שני זמני הדין, ראש השנה ויום הכיפורים

לא"ל עורך דין לבחון לבבות ביום דין (פיוט מתפילת שחרית).

פיוט זה מיוסד על בתים המסיימים עם 'דין', ובתים המסיימים עם 'ביום דין'. ויש לפרש שהם מדברים על שתי זמני הדין שיש בתחלת השנה, ראש השנה ויום הכיפורים. כי הדין בראש השנה שהוא יום תחלת מעשיך, והוא ראשית השנה כולה, הרי זה מפני שהוא זמן מסוגל להיות יום דין, כי התחלת השנה הוא הזמן המוכן להיות דנים בו על כל השנה הבאה. אבל יום הכיפורים אינו בתחלת השנה, ואינו תלוי באיוה זמן המיוחד להיות זמן של דין, ולכן אין הוא נחשב יום דין אלא דין לבדו.

ומלבד שאין יום הכיפורים זמן של דין, הרי הוא בכלל נחשב ליום שאינו בגדרי הזמן הרגיל, כמו שהארנו במקו"א כי לכן יש שם"ד ימים מלבד יום הכיפורים כמו שכתוב בגמ' (יומא כ, א) אשר שם"ד ימים אלו מתחלקים לנ"ב שבועות שלימות, והוא סדר הזמן הרגיל, ואילו יום הכיפורים אינו בכלל זה הזמן, ואכמ"ל. ולכן אין מתאים לקרוא ליום הכיפורים בשם 'יום דין', כי אין הוא בכלל הימים הרגילים כלל.

והענין הוא, כי ראש השנה הוא היום שבו חותם הקב"ה את הצדיקים לחיים, אשר הצדיקים הם אותם אנשים שזכו להיות מתאימים עם הסדר הראוי, אך אדם צריך להיות ולנהוג בכל מעשיו ודרכיו. ולכן הם נידונים ונחתמים בזה היום אשר הוא ראוי על פי הסדר להיות יום דין. אבל יום הכיפורים הוא יום החתימה לחיים לבעלי התשובה, אשר לא נהגו על פי הסדר הראוי, אבל הקב"ה פושט את ידיו ומקבלם בתשובה שלא על פי שום סדר. ולכן גם יום הדין שלהם, אינו 'יום דין' המיועד להיות יום דין, אלא הוא 'דין' סתם, ובו מקבל הקב"ה ברחמי אהבה בעלי התשובה.

ולפי זה יש להבחין בדברי הפייטן, אשר ברוב התיבות המסיימות עם 'ביום דין' הרי הוא עוסק יותר עם הדין כמות שהוא, כגון 'לבחון לבבות ביום דין' 'לדורב מישירים' 'ליודע מחשבות' וכדו'. ואילו באותם בתים המסיימים עם 'בדין'

הרי הוא עוסק יותר עם המזכרת הרחמים, שהוא בחי' יום הכיפורים שבו התגלו הי"ג מדות של רחמים, וכך גם מזכירים שם 'לטהר חוסיו' וכן 'למוחל עונות' 'לסולח לעמוסיו' וכדו'.

ג.

עיקר כלי הזיין של השופר הוא אור פני ה'

אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון (תהלים פט, טו).
 קול תרועת השופר מורה על מלחמה, כמו שאמר ירמיהו הנביא "כי קול שופר שמעת נפשי, תרועת מלחמה" (ירמיהו ה, ט), וכך היה דרך הגויים תמיד במלחמותיהם, כמו שאמרו חז"ל (פסוק נב). שהיו מריעין בשופרות כאחד מטכסיסי המלחמה.

ובאמת אמרו, כי כלל ישראל התוקעים בראש השנה קול תרועת שופר, עורכים גם הם מלחמה בזה, והיא המלחמה הגדולה הנערכת מול כל מחנה המקטרגים, אשר כדי לנצחם תוקעים בשופר. אבל על זה אמר הכתוב "אשרי העם יודעי תרועה", אשר כלל ישראל הם עם היודעים את עומק ענין התרועה, כי העיקר אינו כלי המלחמה שבו, אלא כל הנצחון תלוי אך ורק בהמשך הפסוק "ה' באור פניך יהלכון". והוא על דרך הכתוב אצל כלל ישראל "כי לא נחרבם ירשו ארץ, וזרועם לא הושיעה לנו, כי מיניך וזרועך ואור פניך כי רציתם" (תהלים מד, ד), אשר עיקר הנצחון הוא על ידי אור פני ה' 'ואי בארתי'ק (שעה"כ ר"ה, ז) כי כוננת השופר מצורף יחד עם הדי האוחזות בשופר, וזה נרמז בפסוק "וחרב פיפיות בידם" (תהלים קמט, ז), אשר 'פיפיות' עולה 'שופר', ואמר הכתוב שהוא נמצא בידם. והנה 'מיני' 'רועי' 'אור' עולים בגי' 'יד שופר', כי הוא חרב פיפיות וכלי זיין, אבל עיקרו הוא אור הפנים המתעורר על ידו.

וכוננת הדברים ע"ד עבודה הוא, כי קול השופר מכתא ומגלה את הזכויות שיש לכלל ישראל, ולכן הוא כלי זיין טוב נגד המקטרגים. אבל לא זה הוא הנצחון האמיתי, שיהיה האדם זוכה בדין רק מכה מעשיו. אלא פנימיות השופר הוא התקשרות עמוקה ופנימית שיש להקב"ה עם כלל ישראל, שהיא אהבה שאינה תלויה בדבר, והיא מעוררת את אור פני ה' באהבה והתקשרות לכלל ישראל. [ואת אהבה זו מעוררים על ידי עבודה ככוונה 'לשמה', שאין מבקשים להרויח שום דבר על ידי העבודה, אלא רק לעשות לו ית' נחת רוח. וזה מביא לידי גילוי אור פני ה', המקבל את העבודה בראון בבחי' "אור פניך כי רציתם"]. וזו היא בחי' "יודעי תרועה" שכלל ישראל יודעים להבחין בעת תקיעת השופר לכוין על עומק הפנימיות שבדבר, אשר הוא ענין מה שדרשו חז"ל (ויקד"א כג, ד) 'ה' אורי בראש השנה', כי בעת המשפט מבקשים כלל ישראל רק את אור פני ה'.

ד.

תקיעת שופר מגלה את קדושת הנשמה

אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון (תהלים פט, טו).
 יש לרמז כי 'תרועה' במילואו (ת"ו ר"ש ו"א ע"ו ה"א) הוא בגי' 'ישראל' במילואו (ו"ד ש"ן ר"ש אל"ף ל"פ"ד), כי כלל ישראל הם "העם יודעי תרועה".

וטעם הדבר מרומז במנין המילוי של תיבת 'תרועה' (י"ו י"ש א"ו י"ן א) העולה עה"כ בגי' 'נשמה', והיינו אשר הפנימיות המילוי של השופר הוא קדושת הנשמה. כי תקיעת השופר באה על ידי נפיקה כחה, והיא בחי' הנשמה אשר עליה נאמר "ויפח באפיו נשמת חיים" (בראשית ב, ב). לפי שנבראה כחה נפיקה היוצאת כביכול מתוכיותו ופנימיותו ית' (תניא פ"ב). ולכן רק כלל ישראל שיש להם נשמה קדושה, הם נחשבים 'יודעי תרועה' היכולים לגלות את קדושת הנשמה בתקיעותיהם.

ה.

המלאכים לא יזכו בדין, אבל בני ישראל יזכו

ומלאכים יחפזו וחיל ורעדה יאחזון, ויאמרו הנה יום הדין, לפקוד על צבא מרום בדין, כי לא יזכו בעיניך בדין, וכל באי עולם יעברון לפניך ככני מרון. (פיוט ונתנה תוקף).

כ"ק מרון רבינו ז"ע"ו היה נוהג לומר בנעימת הנוסח 'כי לא יזכו, יזכו בעיניך בדין'.

ויש לפרש בזה, כי בתיבות אלו עובר הפייטן מלדבר על צבא מלאכי מעלה היראים מאימת הדין, אל כל באי עולם העוברים בדין. ואכן יש לומר כי אלו המלאכים היראים, הם מחנה המלאכים המקטרגים על כל הבריאה, ולכן באמת הם לא יזכו בדין, כי הם עומדים כנגד הכוונה העליונה [כמו שכתוב בזוה"ק שהשטן וכל המלאכים המכונים בני האלקים, באים להתייצב על ה' ודא]. אבל כל באי עולם שהם כלל ישראל בני ה', הם ודאי יזכרו לטובה ויזכו בדין.

ולפי זה יש להמשיך עוד, כי הרבה פעמים מרגיש האדם והוא רואה בעצמו כי אין הוא יכול לזכות בדין, שהרי אין הוא ראוי במעשיו ודרכיו, ואך יזכה בדין. אבל צריך הוא לדעת ולהבין, כי זו היא ההסתכלות החיצונית, בבחי' המלאכים השייכים אל חיצוניות העולמות, ומצד חלק זה אכן אין זוכים בדין. אבל מצד נשמתו הפנימית, הרי ודאי יזכה בדין ויפקד ויזכר לחיים טובים.

ו.

התעוררות רחמי ה' בזכות מסירות נפשו של משה רבינו

אדם יסודו מעפר וסופו לעפר, בנפשו יביא לחמו משול כחרס הנשבר (ונתנה תוקף).

יש לומר פירוש בדברים אלו לצד הטוב והמעלה, ונפרש כי באים לעורר בזה את זכותו של משה רבינו שמסר את נפשו למען כלל ישראל אחר חטא העגל, ואמר "ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת" (שמות לב, לב), ועל ידי זה פעל את הסליחה והמחילה על החטא. ובאותו פרק גם שבר את הלוחות הראשונות, והיה זה מעשה של מסירות נפש ברוחניות, כי היה יכול להיענש על זה ח"ו, אבל גם את זה עשה כדי לעורר רחמים על כלל ישראל, כמו שאמרו חז"ל בכמה אופנים. ואכן על ידי מסירות נפשו בשבירת הלוחות ובתפלתו, מחל הקב"ה לכלל ישראל ברחמים ורצון, ונתן את הלוחות השניות יחד עם הגילוי הגדול של י"ג מדות של רחמים, כי משה רבינו עורר את גילוי הרחמים העליונים בתוקף גדול.

וזה מה שמזכירים כאן את האדם אשר סופו לעפר, והיינו משה רבינו שמסר את נפשו למיתה למען כלל ישראל. וממשיכים ואומרים כי 'נפשו' היינו במסירות נפשו הזאת, 'יביא לחמו' עורר את הי"ג מדות של רחמים. והוא על פי מה שכתב האריה"ק (ע"ה ש"יג פ"ה) כי י"ג המדות של רחמים מושרשים בג' פעמים הוי"ה, אשר בהם יש י"ב אותיות ועה"כ הרי זה י"ג, כנגד י"ג המדות. והרי ג' פעמים הוי"ה עולה 'לחם', וזהו שאמר כי 'נפשו' עורר את זה 'לחם'. ועוד טעם לכינוי המדות בשם 'לחם', הוא על פי דברי האריה"ק (שעה"כ דרושי ויעבור, ג) כי י"ג המדות מכונים 'מזלות', לפי שיש בהם השפעת מול עליון ומול תחתון עיי"ש. והנה 'לחם' הוא בגי' 'מולא', לרמז על השפעת המזלות בי"ג המדות של רחמים. והנה ג' פעמים הוי"ה הנ"ל הם כנגד האבות הק, ולכן 'לחם' בחשבון ש' דמנצפ"ד (העולה ת"ו) הוא בגי' 'אברהם יצחק יעקב', ואכן משה רבינו בתפלתו ביקש "זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך" (שמות לב, ג), וזה הוא 'נפשו יביא לחמו' כמבואר. ומסיימים

כי את אלו הרחמים עורך משה רבינו גם על ידי 'משול' כחרס הנשבר, כאשר שבר את הלוחות ככלי חרס הנשברים, ועל ידי זה עורך את רחמי ה' כנל'.

ואמרו חז"ל 'אדם אית ליה מזלא' (שבת 33), ולפי דרכינו נפרש, כי המשכה זו של ה'יג' מדות של רחמים המכונים מזלות, היא דבר המיוחד אל האדם דוקא. ובהו יתבאר עומק הענין של הזכרת זכות זו בראש השנה, אשר הוא יום יצירת האדם. שהרי המלאכים מקטרגים על יצירת האדם, ואומרים "מה אנוש כי תזכרנו" (תהלים 138; פסוקים 4, 5), ורוצים לבטל את כל ענין האדם, ועל זה בא הדין בראש השנה. ולכן צריכים לגלות איזה דבר מעלה שיש באדם, אשר הוא נעלה ביותר באופן שאין המלאכים יכולים להיות תמורתו כלל. ומפני זה מביאים ומוזכרים את גודל מעלתו של משה רבינו, אשר היה גדול כל כך בצדקותו, עד אשר היה יכול למסור את נפשו וכל שלימותו, כדי לעורר את רחמי ה' על כלל ישראל. וזה הוא דבר שהמלאכים אינם יכולים לעשותו כלל, כי אין הם יכולים לרדת ממדרגתם ולעשות דבר הנראה כמו היפך רצון ה', גם לא כדי לעורר רחמי ה'. כי המלאכים בכלל, ואלו המקטרגים על בריאת האדם בפרט, שייכים רק להיצוניות רצון ה', אשר שם אין מקום להנהגה כזאת. רק האדם העומד על פנימיות רצון ה' בעומקו, הוא יודע ומבין עד כמה גדולים הם רחמי ה' ואהבתו את עם קרובו, ולכן יכול היה משה רבינו לעשות מסירות נפש זאת. והרי כי בזה מתגלה גודל מעלת האדם, ובוודאי ראוי להדש את יצירתו בראש השנה.

ז.

שם הנקרא במעלת שם הנכתב

ואין לפרש עלום שמך, שמך נאה לך ואתה נאה לשמך, ושמנו קראת בשמך.

הנוסח 'שמך נאה לך' מיוסד על מה שאמרו חז"ל (ביר י, ד) כי בשעה שנתן אדם הראשון שמות לכל בעלי החיים, שאל אותו הקב"ה 'ואני מה שמי', ענה אדם הראשון ואמר לו 'לך נאה להקראות אדני', שאתה אדון לכל בריותיך'.

ויש לומר בזה, כי שם העצם הוא שם הוי"ה ב"ה, מורה על עצם הווייתו ומציאותו של השי"ת, הנעלה מכל דעיון ומושג כל מכל תפיסה והשגה. ולכן שאל הקב"ה את אדם הראשון 'מה שמי', והיינו איך יוכלו הנבראים לקרא בשמו ולקבל איזה שייכות עמו. ועל זה השיב בשם אדני, שהוא מה שהנבראים יכולים להשיג, שהוא אדון כל הבריאה. ואכן אברהם אבינו שהכיר את בוראו ופירסם את שמו ית' לכל העולם, הוא היה מי שקראו להקב"ה 'אדוני' (ברכות 2), והיינו שהוא פירסם הכרה זו שאפשר להכיר את הבורא ית' מתוך הבריאה.

וזהו שאומרים כאן, כי בעצם 'אין לפרש עלום שמך', והיינו שם העצם שהוא נעלה ונשגב ואין בו שום השגה ותפיסה. אבל 'שמך נאה לך' הוא השם הנקרא, שאנו משיגים אותו איך הוא נאה לו ית'. ואומר 'אתה נאה לשמך' שהקב"ה מקבל את זה השם, ואכן מתייחס אל הבריאה על ידי זה השם [כי היה יכול להיות, אשר מפני שאין זה שמו ית' בעצם, לא יקבל ברצון את מי שיתדבק עמו בבחי' זה השם, אבל הקב"ה 'נאה לשמו' ומקבל זאת ברצון]. ולא זו בלבד, אלא 'שמנו קראת בשמך', שהקב"ה מקרב אותנו באהבה יתירה, וקורא את 'שמנו' הוה שאנו מזכירים בו הדין אדני, להיות נחשב ממש כקריאת שם הוי"ה [כענין קרי וכתוב] ועל ידי זה יכולים לבא לדבקות שלימה כביכול בעצמותו ית'.

ח.

נקודת קדושת האבחה"ק מעוררת לתשובה

הפתחה שער לדופקי בתשובה (פיטס וכל מאמנים).

איתא בספ"ה"ק שפת אמת (שבת תשובה תרל"ו ועוד) בשם זקני החידושי הרי"ם ז"ע כי הדופקי בתשובה הם האבות הק', ומבאר כי על ידי הנקודה מן האבחה"ק יכול כל אחד להיות

גם הוא דופק בתשובה, עיי"ש. ויש לומר עוד, כי לפעמים אין האדם עומד בבחי' דופקי בתשובה, ואין הוא מרגיש בנפשו את נקודת האבחה"ק. אבל באמת, זו הנקודה שיש בו מן האבחה"ק, היא בוודאי דופקת ומשותקקת לחזור בתשובה, כי האבחה"ק היא תמיד דופקי בתשובה. ועל ידי זה פותח לו הקב"ה שער, להכניסו ולקרבו בתשובה שלימה.

ט.

השמחה גדולה בביטול כל העבודה זרה

ויפצחו הרים רנה (פיטס ו'אתיו).

הזכיר הפייטן במיוחד את ההרים, אשר הם יפצחו ברנה בעת התגלות מלכות שמים בעולם [ונהגו רבותינו הק' ז"ע] בעת שוררם פיטס זה, להתחיל בניגון חדש בתיבות אלו, כנגד אותה רנה מיוחדת. ויש להבין מה היא שמחה גדולה זו של ההרים.

אכן הנה רואים בפסוקים רבים כי עובדי העבודה זרה היו מהדרים לעבוד את אלהיהם "על ההרים הרמים ועל הגבעות" (דברים יב, 2), וכן אמר רבי עקיבא (ע"ז מה) 'כל מקום שאתה מוצא הר גבוה וגבעה נשאה ועין רענן, דע שיש שם עבודת כוכבים'. ולכן כאשר התגלה מלכות שמים בעולם, ויתבטלו כל האילים וטעויותיהם, ישמחו ההרים מאד ויפצחו רנה, כאשר יהיו מעתה מיוחדים רק לה' אחד.

והענין הוא, כי שורש טעות עבודה זרה התחיל במה שחשבו כי הנהגת העולם מסורה ביד כוחות נעלים, ואין הקב"ה בעצמו מנהיג את הבריאה ח"ו. וזוהו הגיעו עוד בימי דור הפלגה, ורצו לעשות עיר ומגדל וראשו בשמים, להתקשר ולעשות נחת רוח לאותם שרי מעלה המנהיגים את הבריאה לפי דעתם המשובשת. ולכן היו צריכים מגדל גבוה, כדי להתרומם מעט מן העולם הזה, ולהתקרב יותר לאותם כוחות נבדלים [ואכן אז השליכם הקב"ה תחת שליטת שרי מעלה, ואכמ"ל]. וזהו שגם היו מניחים את העבודה זרה על ההרים הרמים ועל הגבעות, שהם מקומות נעלים יותר בבחי' מגדל וראשו בשמים, ורצו על ידי זה להתקשר עם הכוחות הנבדלים. אבל בעת התקיון השלם, כאשר "האילים כליל יחלוף", אז יפצחו הרים רנה בביטול כל העבודה זרה, ותתגלה עליהם אמתת אחדות ה'.

י.

הקב"ה שמר על שורשי כלל ישראל

לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלקיו עמו ותרועת מלך בו (פסוקים 2, 3; פסוקי תורה, ברכת מלכות).

מוזכרים פסוק זה בברכת המלכות, והוא מתוך ברכת בלעם לכלל ישראל. ויש לומר בזה על פי מה שאמרו חז"ל (פסוקים 2, 3) כי בלעם הוא לבן הארמי, אשר הוא ביקש לעקור את הכל ולבלבל את מיתנו השלימה של יעקב אבינו, על ידי הבלבול שעשה עם רחל ולא, ובהו רצה להתערב ח"ו בשורשי ויסודות עם ישראל.

אבל למעשה לא נגע ולא פגע, ולא הצליח לפגוע כלום. וזוהו הגיע אל ההכרה כי אכן לא הביט און ביעקב וגו' [על דרך מה שפי' בתרגום 'ארי לא נחשיא צבן דייטב לדבית יעקב' וגו', שהצליח כלל ישראל היא נגד המנחשים והקוסמים, והוא היה אחד מהם]. וזהו מה שמסיים ואומר 'ותרועת מלך בו', כי קול השופר הוא בחי' המורה על חכמה, שהרי התקיעה היא חכמה ואינה מלאכה (שבת 101), והנה 'תרועת' עם י' הוא בגי' 'שרה רבקה רחל לאה', ולהורות בא שכל האמהות שלימות בלי חסרון ועירוב רע כלל.

יא.

בראש השנה מתעלים כל הנשמות הנידחות

אתה זוכר מעשה עולם ופוקד כל יצורי קדם, לפניך נגלו כל תעלומות והמון נסתרות שמבראשית, כי אין שכחה לפני כסא

כבודך ואין נסתר מנגד עיניך, אתה זוכר את כל המופעל, וגם כל היצור לא נכחד ממך, הכל גלוי וידוע לפניך ה' אלקיני, צופה ומביט עד סוף כל הדורות, כי תביא חוק וזרון להפקד כל רוח ונפש, להזכר מעשים רבים והמון בריות לאין תכלית (ברכת זכרונת).

ענין השכחה מורה על אותם הנשמות הנידחות, אשר נמשכו לריק ח"ו בחטא הידוע, ולכן הם בבחי' 'גזירה על המת שישתכח מן הלב', מאחר שכל קיומם הוא להבל וריק שהרי לא באו לידי חיים. ולכן אין להם דבר המביאם לעמוד לפני כסא הכבוד, כי הוא המקום שאין בו שכחה, והיינו שאין עולים לפניו אותם שאין להם חיים וזכרון.

וזהו ענין מה שמבואר בספ"ה"ק בשם הזוה"ק שאין תשובה מועלת על החטא הידוע [ואכמ"ל], כי כח התשובה הוא מה שאמרו חז"ל (יומא 98) 'גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד', ואילו חטא זה הגורם בחי' שכחה שאינו נמצא לפני כסא הכבוד, הרי הוא גורם לכך שלא יוכלו לחזור בתשובה עליו. וביאור הדבר הוא, כי יסוד התשובה הוא מה שהקב"ה ברא כל דבר למען איזה תכלית, ולכן מוכרח להיות שיוכל לתקן את אשר עיוות ולהגיע לתכליתו. ותכלית זו נקראת 'כסא הכבוד', שהרי תכלית הבריאה כולה היא לכבודו ית' (אבות פ"ו מ"ט) כמו שנאמר (ישעיה 40, 5) "כל הנברא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו". ולכן התשובה המיוסדת על התכלית שיש לכל דבר, מגעת עד כסא הכבוד, שהוא שורש כח התשובה. אבל החטא הידוע אשר כל עניינו הוא השפעה והמשכת נשמות בלי תכלית והיינו לבטלה רח"ל, הרי הוא מעורר במדה כנגד מדה, שיתנהגו עמו גם כן כך, כאילו אין לו שום תכלית בעולם ח"ו. ולכן הרי זה נחשב שאין הוא יכול לחזור בתשובה, ואינו יכול להגיע לכסא הכבוד, אלא הוא נופל בבחי' שכחה ומיתה.

אבל על כך יסדו אנשי נכסת הגדולה בתפלת ראש השנה, שהוא זמן תקיעת השופר המקבץ את כל נדחי ישראל, לעורר תיקון ותשובה אף לאלו הנשמות. וזהו מה שאומרים כי ביום זה זוכר הקב"ה את כל היצורים, והיינו את כל הנשמות בכל המקומות אשר נידחו בהם, ומוסיפים עוד 'להזכר מעשים רבים והמון בריות לאין תכלית' אשר הקב"ה זוכר גם את אותם שנמשכו בלי שום תכלית, וביום הזכרון הזה פוקד אותם הקב"ה, ומעלה אותם עד לפני כסא כבודו שהוא מקום שאין בו שכחה. ומסיימים 'כי זוכר כל הנשכחות אתה הוא מעולם', אשר הקב"ה זוכר ביום זה גם את כל הנשמות הנשכחות, וכולם באים לתיקונם ותכליתם והקב"ה 'זוכר הברית' ופוקד גם אותם בכלל נשמות ישראל.

יב.

גאולה ראשונה בחסד, גאולה אחרונה על פי דין

ונאמר (שמות ב, 27), וישמע אלקים את נאקתם, ויזכור אלקים את בריתו, את אברהם את יצחק ואת יעקב. ונאמר (ויקרא 20, 25), וזכרתי את בריתי יעקב ואת בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור (פסוקי תורה, ברכת זכרונת).

הפסוק הראשון העוסק ביציאת מצרים, מזכיר את האבות הק' כסדרן. אבל הפסוק השני מזכירם למפרע, והוא עוסק בהבטחת הגאולה [אחר התוכחה המורה על הגלות].

והענין הוא, כי יציאת מצרים היתה בבחי' מדת החסד, כי היא היתה על ידי השפעה מעילא לתתא, אשר סדרה מתחיל במדת החסד, והיא נמשכת והולכת על כל המדות. אבל לעתיד לבא הוא אומר "ולא בכסף תגאלו" (ישעיה 46) שהגאולה העתידה לא תהיה על פי מדת החסד, וכן אמרו חז"ל (שבת 101) כי יצחק אבינו יהיה המליץ טוב לעתיד לבא, והוא הרי בבחי' מדת הדין. כי הגאולה העתידה תהיה 'מתתא לעילא', כמו שאמרו חז"ל (ר"ה לא) כי מן המקום הנמוך ביותר עתידין להגאל. ולכן הוא מונה והולך את האבחה"ק מתתא לעילא, ומסיים 'הארץ אזכור'.

כי אתה שומע קול שופר: הבכיה הגדולה שבוקעת מעומק נשמתם של כלל ישראל

א. וידע כל פעול: להעלות את כל המידות לשורשם העליון

שתי בקשות עיקריות שמבקשים בד בבד | כלל גדול כלפי הרגשים בעבודת ה' | עבודת האדם להכין את עצמו להשראת השכינה | עבודת העלאת המידות | בכל יום גנוז וטמון אור גדול | כל אדם צריך לבנות את הבית המקדש הפרטי שלו

ב. למענך אלקים חיים: החיים האמיתיים הם הדבקות באלקים חיים

תאוות החיים יש לה שורש נעלה ונשגב ביותר | תקוות הנשמה לדבקות בניצוץ האלוהי נותן לאדם את הכח להתגבר על התאוות | החיים טובים שזכינו להם בבית המקדש | הרושם דקדושה שזכה לה האדם אחת בחייו - משאיר עליו את הותמו לעד | הצדיקים חיים עם התחדשות ומשיגים כל יום את האור הגנוז בו | נקודת 'צדיק' שטמונה בלב כל איש ישראל

ג. פתחון פה למיחלים לך: העצה היחידה למצוא את 'האור הגנוז'

אור הצדיקים שהאיר את חשכת הגלות | עובדי ה' מרגישים שאין שום תועלת בעבודתם | יש עצה אחת ויחידה להתגבר על החושך | גם הצדיק שזוכה לגלות בקרבו את האור האמיתי אינו רשאי לגלות את אורו החוצה | האיני מאמין' שכל יהודי צריך להשכים איתו מידי בוקר | אי אפשר לתאר את ייסורי הנפש של הצדיק בראותו את מצב העולם

ד. זכרנו לחיים: הנשמה משתוקקת לדבקות בריבונו של עולם

בשעה שאנו מתפללים בראש השנה בכלות הנפש חושבים הגויים איך לדרדר את העולם להשחתה נוספת | אפשר לשאוב חיות כל השנה ממלכויות זכרונות שופרות | הבכיה של ראש השנה מפילה את חומות השקר והסטרא אחרא | קול השופר ממשיך לנו חיים מבית המקדש | הסתירה שבולטת בראש השנה מוציאה מאיתנו את הזעקה הפנימית ביותר | נקודת הצדיק שבכל יהודי נחתמת לאלתר לחיים

א.

וידע כל פעול: להעלות את כל המידות לשורשם העליון

הבקשה 'לחיים' והבקשה על 'מלכות שמים' הם ענין אחד

הנה בתפילות ראש השנה ישנם שני ענינים עיקריים ויסודיים שעליהם אנו מתפללים במשך הימים הללו: ענין אחד הוא הבקשה על 'חיים' - שכל הימים הללו אנו חוזרים ומבקשים: 'זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים וכתבנו בספר החיים למענך אלקים חיים', 'זכר יצורי לחיים', 'וכתוב לחיים'. והענין השני הוא הבקשה על 'מלכות שמים' - אשר אנו מתפללים על זה ללא הרף בימים הללו: 'מלך על כל העולם כולו בכבודך', 'ותמלוך אמה ה' לבדך', 'וידע כל פעול כי אמה פעלתו ויבין כל יצור כי אמה יצרתו'.

בהסתכלות שטחית נדמה לאדם כי שתי הבקשות הללו הן שתי בקשות שונות שאין ביניהן ולא כלום. ואכן בדרך כלל ישנם גם שני סוגי אנשים: אלו שיש להם התעוררות גדולה לבקש מקורות ליבם שיזכו לחיים, הם ממש מתחננים בכל פה ולשון 'זכרנו לחיים' - אשר בדרך כלל אלו אנשים מקרב המון העם. ומאידך ישנם את אלו שנפשמם יוצאת לבקש ולהתחנן על גילוי כבוד מלכות שמים - אשר בדרך כלל הם מצויים יותר בין עובדי ה' ובני עליה. אבל לאמיתם של דברים, הנה אותם אנשי כנסת הגדולה, הם אלה שתקנו לבקש על שני הענינים הללו ב'מחזור' אחד... ובוודאי שהם ענין ודבר אחד - כאשר מתבוננים בפנימיות התפילה והבקשה על 'חיים'.

בפשטות מבינים היטב את השייכות בין ראש השנה ובין בקשת החיים, כי ביום זה - בששת ימי בראשית - היה הזמן אשר הקב"ה נפח נשמת חיים באדם הראשון, ונמצא אשר ראש השנה הוא אכן שורש החיים. אבל עדיין יש לנו להבין את השייכות של ראש השנה עם הגילוי של מלכות שמים; למה ענין זה שייך יותר בראש השנה מאשר בשאר המועדים?

מה פשר הענין הבכיה שישנו בימים הנוראים

הנה מצינו שבימים הללו עושים עסק והדגשה מענין הבכיה; וכמו שידוע מאי דאיתא מהאר"י הק'

(שעה"כ ר"ה הקדמה) שכל מי שלא נופלת עליו בכיה בימים אלו הרי זה סימן שאין נשמתו שלימה. כי מחמת מעלת הימים הללו, הנה מאליו אמור היה האדם לבוא לידי בכיה. וכמו כן איתא בספרים אשר הפסוק (תהלים פט, יז): 'גִּשְׁמֶךָ יְגִילֶנּוּ כָּל הַיּוֹם' - אשר זהו אחד מהפסוקים שאומרים אחר תקיעת שופר - הוא ר"ת בכיה, כי בראש השנה צריך האדם לבא לידי בכיה מחמת שמחה; וזה מרומז בפסוק האמור, כי מצד אחד כתיב 'בשמך יגילון' - לשון שמחה, ומצד שני ראשי התיבות של הפסוק הם 'בכיה' - כי אכן הבכיה צריכה להיות מתוך שמחה. ובגמרא (ר"ה ג:) רואים שלומדים את שיעורי התקיעות בשופר מהפסוק בשופטים (ה, כח): 'וַתִּיבֹב אִם סִיפָרָא' - 'ילולי לילי גנוחי גנח'... ומכל הדין רואים שבראש השנה ישנו בכיה גדולה בעולם; וצריכים להבין ענין זה.

ההתייחסות הנכונה לענין הבכיה ורגשי הלב בדורות הללו

אמנם טרם נגיש לבאר את הענין הנה צריך להבהיר מראש: בחור שלא נופלת עליו בכיה בימים הללו, אל לו לבוא לידי שברון לב ויאוש מחמת זה - ושני טעמים בדבר: ראשית, הרי האר"י הק' בעצמו מתבטא 'אין נשמתו שלימה', כלומר, שמדברים כאן מאדם בעל מדרגה גבוהה - ומוכן וברור שאין זה מסור לכל אדם. כי כדי להיות בגדר 'נשמתו שלימה' במושגים של האר"י הק', צריכים להיות במדרגה נעלה מאד; ולא נהיים בעלי מדרגה תוך 'ברגע אחד', זו עבודה של שנים על גבי שנים.

והטעם השני הוא: בימינו שורר בעולם טמטום הלב ובלבול הדעת. ליצר הרע ניתן רשות מן השמים ויש לו כח גדול לאטום ולהקות את כל ההרגשים, ולכן אין שום ראייה מכך שאדם אינו בוכה. כי האמת היא שבעומק ליבו הוא אכן בוכה ודמוע תדמע עינו בבחינת מה שכתוב (ירמיה יג, יז): 'בְּמִסְקָרִים

תבָּקָה נִפְשִׁי", אלא שהלב סתום וחתום ואינו יכול לבטא את הבכי הזה בפועל. ולא זו בלבד, אלא לעיתים אף האדם עצמו אינו מרגיש את עומק ליבו, ואינו יודע כלל אשר אי שם בעומק פנימיות נקודת הלב - הנה במר תבכה נפשו.

וכיון דאתינן להכי, הנה יש להעמיד כאן כלל נחוץ לגבי כל שאר הענינים הנוגעים להרגשים: בזמננו אסור להתפעל מההרגשים שלנו, אדם לא יכול לבחון ולהעריך את עצמו על פי רגשי הלב. אלא על כל אחד לעשות את חלקו ואת מה שמתבקש ממנו; ללמוד בהתמדה ולהתפלל ולעבוד את ה' מתוך יראת שמים ובשמחה, יום אחר יום בחוזק ובתוקף גדול, וכל ההרגשים כבר יבואו ויעלו מאליהם עם הזמן.

אם אדם בודק את עצמו; האם אני מרגיש או לא - הוא לא יגיע כך לשום מקום! ואין זו אלא עצת היצר כדי להחלישו ולבלבלו מעבודת ה'.

לכל הבריאה כולה יש שורש בקדושה

כדי לעמוד על מהות היום של ראש השנה, ולהבין את עומק בקשת החיים ולמה אכן הניחו דגש על ענין הבכיה בימים הללו, הנה עלינו להקדים ענין שמבואר הרבה בספרי חסידות: כל דבר בבריאה יש לו שורש קדוש! אין דבר בעולם שמקומו בצד הסט"א - מבלי שיהא לו קודם שורש בצד הקדושה. כל הקיום של ה'רע' שיש בעולם הוא על ידי הניצוצות הקדושים שנפלו לסטרא אחרא, והם אלו שנותנים חיות לכל התאוות והתשוקות הרעות שיש בעולם.

וכגון: כאשר אדם מתיישב לאכול פת שחרית, והוא מרגיש שיש לו תאוה ומשיכה לִדְבֹר מאכל שנמצא כאן לפניו על השלחן, הנה עליו לדעת, כי כאן נמצא מונח ניצוץ של קדושה שנפל ממקומו ממדת האבהת ה' - כי בלי הניצוץ של התענוג האמיתי שנובע משרוש עליון, לא היה במאכל שום תענוג גשמי כלל. והעבודה שלו היא כעת,

נקודות:

בימינו שורר בעולם טמטום הלב ובלבול הדעת. ליצר הרע ניתן רשות מן השמים ויש לו כח גדול לאטום ולהקות את כל ההרגשים, ולכן אין שום ראייה מכך שאדם אינו בוכה. כי האמת היא שבעומק ליבו הוא אכן בוכה ודמוע תדמע עינו, אלא שהלב סתום וחתום ואינו יכול לבטא את הבכי הזה בפועל

וכמו שכאן בעולם הזה אנו מבינים שהרצון לחיים גשמיים, הוא הרצון הגדול ביותר והוא שורש כל שאר הרצונות הגשמיים, כך הוא לעילא: הרצון לחיים הרוחניים, הוא הרצון הגדול ביותר והוא השורש לכל שאר הרצונות הרוחניים. והרצון הגשמי הזה לחיים, אינו אלא דוגמא ומשל

~
 אין לנשמה השתוקקות יותר גדולה מאשר 'תאוות החיים הרוחנית', אשר היא התאוה של כל אדם מישראל לדבקות והכרה בריבונו של עולם. התאוה והרצון לדבקות בהש"ת, עולה על שאר כל הרצונות דקדושה. ולעומת הרצון לדבקות, נחשבים כל שאר הרצונות רק כפרטים המתבטלים לגעגועים והכיסופים של הנשמה לחיות חיים של התעלות והתרוממות!

להעלות את הניצוץ הזה לשורשו, על ידי אכילתו כמו שיהודי צריך לאכול, בברכה ככוונה לפניו ולאחריו, ועל פי כללי ההלכה וכדומה.

וכמו כן כאשר נופלת בלב האדם איזו דאגה או פחד וחרדה מן הבאות, הרי זה לו לסימן כי כאן - בתוך הפחד שמתערר בליבו - מונח ניצוץ שנפל ממדה עליונה של גבורה ויראת ה', ועל ידי שיתבונן קצת במחשבות של 'אמונה וביטחון' ויסיר ממנו את דאגתו ויתחזק בבטחונו בהש"ת - הוא יחזיר את הניצוץ לשורשו הקדוש.

בריאת העולם היה על ידי 'שבעת ימי הבנין'

וביתר הרחבה: איתא בספ"ק שכל יהודי צריך להכין ולזמן את עצמו להיות מקום דירה לשכינה הקדושה; וכמו שאיתא (ש"ה הק') "ושכנתי בתוכו לא נאמר, אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד" - כל יהודי יכול להיות 'בית המקדש' ומקום מעון להשראת השכינה.

והנה הבית המקדש היה בנוי ומורכב מחלקים ומפרטים לרוב, וכל פרט ופרט לעצמו, היה מכוון

לעומת פרט אחד משבע המידות הקדושות; חג"ת נה"ם. וכן כל העולם עצמו - אשר כולו נברא מפרטים רבים ועצומים בלי שיעור - נברא כולו מאותיות קדושות שמכוונות לעומת שבע המידות הללו; כמו שאמרו חז"ל (ברכות נה): "יודע היה בצלאל לצרף אותיות שמהם נבראו שמים וארץ" - בנין בית המקדש היה מעין של בריאת העולם, ולכן נברא העולם ב'שבעת ימי הבנין' - אשר על פי קבלה היינו, שכל יום מששת ימי בראשית מכוון לעומת מדה אחת - ביום הראשון ברא ה' את העולם על ידי גילוי מדת החסד, וביום השני על ידי הגילוי של מדת הגבורה, וביום השלישי על ידי הגילוי של מדת תפארת - וכן על זו הדרך. וכל זה מורה כי אין בעולם דבר - מלבד השבעה מידות עליונות.

על ידי העלאת המידות בונה האדם את הבית המקדש הפרטי שלו

נמצא אם כן, שאם חז"ל אומרים לנו שעל האדם לעשות ולהכין את עצמו להיות מקום מקדש להשראת השכינה, הכוונה היא, שעליו להעלות

ב.

למענך אלקים חיים: החיים האמיתיים הם הדבקות באלקים חיים

שורש כל שאר הרצונות הגשמיים, כך הוא לעילא: הרצון לחיים הרוחניים, הוא הרצון הגדול ביותר והוא השורש לכל שאר הרצונות הרוחניים. והרצון הגשמי הזה לחיים, אינו אלא דוגמא ומשל - כדי לקבל איזו השגה במדת הכתר.

הרצון הגדול להגיע לדבקות נותן לאדם את הכח לבטל את תאוותיו הגשמיים

וכשמדברים על הרצון לחיים רוחניים, הכוונה היא, לאדם שזוכה לחיות חיים של 'דבקות'! הוא מרגיש אלוקות בכל נימי נפשו והוא חי עם 'קרבת אלוקים' אמיתית. והנה נשמת כל איש ישראל אכן משתוקקת ונכספת כל ימיה להרגיש 'מש'הו' דבקות בהש"ת - 'זי גייט אויס פאר אביסל דבקות'! והחיים הרוחניים - הדבקות הזאת - היא כל החיות שלה, ומלבד זאת אין לה שום ענין בשאר המידות. והדבקות הזאת בריבונו של עולם, היא אכן מדה כללית שאי אפשר לכנות אותה בשם פרטי, אלא אדרבה, בכל מדה ומדה שורה אור של דבקות, שנובע מהמדה הכללית הזאת; כגון, מדת החסד היא עבודה פרטית של אהבת ה', ומדת הגבורה היא מדה פרטית של יראת ה'. אבל להיכן צריך להגיע עם אהבת ה' ועם יראת ה'? מה המטרה של כל אלו המידות? להגיע לדבקות בהש"ת!

במילים אחרות: שורש כל המידות הוא הדבקות וכל המידות מתבטלים אליה. וכמו שלעילא הנה כל המידות - אהבה ויראה וכדומה - מתבטלות לחיים הרוחניים; לדבקות בריבונו של עולם. כך גם לתתא, כל המידות של הסט"א - האהבה והיראה הנפולות - מתבטלות לניצוץ הקדוש שיש בהם. ונמצא שהכח שיש באדם לבטל את התאוה הגשמית, ולהעלות את המידות הנפולות ולהחזירם למקור שורשם, נובע מכך שמאיר בו באדם, האור של הדבקות שהוא יקבל

ולבנות את מידותיו - שלו עצמו - לקדושה. כי כל אדם הוא הוא בגדר 'עולם מלא' לעצמו, והוא צריך לבנות את שבעת ימי הבנין שלו; עליו לבנות את מדת החסד שלו, את מדת הגבורה שלו, את מדת התפארת שלו, וכך כל מדה ומדה.

והנה הדרך איך שהאדם יבנה את מידותיו היא אכן על ידי הימים עצמם; כמו שכתוב בספרים כלפי הבית המקדש: על מה שאנו אומרים "שיבנה בית המקדש במהרה בימינו" - שהבית המקדש יבנה על ידי הימים שלנו. ואין הכוונה רק לבית המקווה, אלא לבית המקדש הפרטי של כל אחד ואחד; שכל אחד יכול לבנות את הבית המקדש שלו - על ידי הימים שלו.

כאשר האדם מגלה את הקדושה שגנוזה בכל יום, והוא מעלה את כל המידות הנפולות בכל מצב שבא ליזו במשך היום, הנה על ידי זה הוא בונה את כל המידות שלו, וכך הוא הולך ובונה את הבית המקדש הפרטי שלו - היכן שיש לשכינה הקדושה מקום לשרות בתוכו.

מזה - אשר כאמור הדבקות הזאת הוא רצון כל הרצונות שיש בנשמת ישראל.

כי כיון שהנשמה האלוקית יודעת, אשר על ידי העלאת המדה היא תקבל את הדבקות שמונח בתוך הניצוץ קדוש שהיא מעלה אותה כעת, הנה מוכח תשוקתה העצומה לקבל עוד קצת דבקות. כבר יש בכוחה להתגבר על הרע שמעורב עם הניצוץ קדוש ולבטל את התאוה הגשמית.

כלל ישראל שאבו את חיותם ממקום המקדש

כלי המקדש אכן היו בניינים מפרטים ומפרטי פרטים במספר גדול ועצום - שכאמור הם היו מכוונים לעומת הפרטים ופרטי הפרטים שהיו בבריאת שמים וארץ. אפס, כי יש נקודה אחת מרכזית אשר היא הולכת וסובבת ומקיפה את כל הענין של בית המקדש והיא, הדבקות האלוקית שיש בבית המקדש! הדבקות הזאת היא הרעוא דרעווין של כל הבית המקדש, כלומר כל מה שאנו מחפשים בבית המקדש היא הדבקות שיש שם. ולכן בית המקדש הוא המקום אשר משם אנו שואבים את החיים שלנו - אשר מפני זה מכוונה הבית המקדש - בית חיינו! שם חיינו חיים טובים - שם הרגשנו את הדבקות באלוקים חיים בלי הפסק. בשעה שיהודי היה נכנס בשערי ירושלים ובא לבית המקדש, הוא זכה להרגיש הכרה ודבקות וקשר עם הריבונו של עולם, שהוא לא היה יכול להרגיש דוגמתו בשום מקום בעולם.

בכל יום ויום גנוז אור מששת ימי בראשית

כמו שכל הפרטים בבית המקדש היו מכוונים לעומת הפרטים של בריאת שמים וארץ, כך גם הנקודה הכללית של בית המקדש - שזוהו הרצון והדבקות בריבונו של עולם, נמצא ושורה בכל הימים שברא הש"ת. ועל זה נאמר בפסוקים

לדאבוננו הרב הנה בימינו - בעקבתא דמשיחא שמתגבר מידי יום - אנו חיים במצב של הסתר פנים נורא, מתקיים בנו בכל התוקף מאי דכתיב: "וְאֶנְכִי הַסֵּתֶר אֶסְתִּיר פְּנֵי בְיָוֶם הַהוּא" - ממש מצב של חושך ואפילה. כבר לא רואים כיום את הגילויים הללו, לא רואים באתגליא את המופתים ואת הישועות שפעלו פעם, וגם הרוח הקודש ו'תפיסת המחשבה' מאד נסתרת ונעלמת ~ 'ראש השנה' הוא היום בו נברא האדם הראשון, אשר עיקר בריאתו הוא מה שכתוב בו (בראשית ב, ז): "וַיִּפַּח בְּאָפְיוֹ נְשִׁמַת חַיִּים". הדבר הגדול ביותר שעשה הש"ת עם אדם הראשון הוא, שהכניס בו 'תאוות חיים', אשר תאוה זו, היא מקור ושרש הגעגוע והצימאון שיש לנשמה לחיים רוחניים ולדביקות בריבוננו של עולם

בכל נימי נפשי את הנעימות והדבקות בהש"ת. את עוד זוכר איך שהייתי אז כל כולי אחוז התפעלות והתרגשות מהתענוגים הרוחניים, הייתי מלא תאוה לתורה ולמצוות - 'נאך א שורה גמרא, אין נאך א פרק משניות' - ולכל דבר שבקדושה, ואזי לא הרגשתי שום טעם באכילה. לא שהייתי אז מלאך, אלא שכל ראשי ומוחי היו תפוסים בדברים נעלים יותר - איך בין געליגן אין העכערס' - ולא הייתי עסוק עם הנאות גשמיות. והגם שלצערי הרב כבר איני באותה מדרגה, אבל את האמת אני לפחות יודע! אני יודע שכל התאוות הגשמיות הם הבל וריק וחושך ותוהו! ומנגד רק תענוגים רוחניים יש בהם טעם ונעימות".

או בעניינים שבין אדם לחבירו: אדם שנוכח לראות שהוא לקוי בכמה מידות רעות; פה הוא מקנא בחבירו, ושם הוא נוטר שנהא לחבירו מחמת איזו מילה שאמר לו פעם, והוא ממש נפגע עד עמקי נשמתו. אם אדם זה היתה לו כבר פעם איזו עת רצון, כאשר האור הגנוז התגלה לו - הרי שיחשוב ויתבונן: "איזה חשבון יש לי עם הזולת? אני זוכר בפירוש את הזמנים הטובים בהם הטעימו אותי בטעם החיים - ממש מעין עולם הבא, ואז לא היו לי שום חשבונות עם בני אדם. אני הייתי יחיד בעולם - אני והש"ת! אני לא התפעלתי ושמחתי כאשר אמרו עלי שבחים וקילוסים, ומנגד, גם לא חרה לי כאשר היו עלי טענות. אני מתעלה מעל כל זה. אני חייתי בעולם - בו לא היה שום מקום לחשבון עם הזולת. והגם שהאור כבר נגנז ונעלם ממני, וכעת עתה, אני רואה עולם מלא של אנשים.

אבל את האמת שכבר ראיתי פעם אחת, אי אפשר לקחת ממני; ששום אדם לא יכול, לא לתת לי ולא לקחת ממני שום דבר בלי רצוני ית"ש, והמציאות האמיתית של שאר האנשים לא נועדה אלא לעבודת ה', כדי לעבוד את הש"ת מתוך אחדות עם כלל ישראל ולהגדיל כבוד שמים בעולם".

כלל הדברים: תיקון והעלאת המידות הוא בנין המקדש הפרטי

כלל הדברים: כל תאוה ומידה רעה יש לה שורש בקדושה, והעבודה של האדם היא להעלות את המידה הנפולה אל שורשה הקדוש - אשר עבודה זו של העלאת המידות נקראת בנין בית המקדש הפרטי. וכדי שיהא לאדם את הכוחות לכך, הוא צריך להסתכל על מציאות העולם עם מבט נעלה - 'מיט א העכערן בליק', אשר לזה זוכים על ידי שגלים את האור הגנוז שיש בכל אחד, אשר האור הזה הוא דבקות נפלאה בהש"ת - אשר הצדיקים זוכים לזה כל ימיהם, ומבקשי ה' יכולים לזכות לזה מזמן לזמן. והרושם של הזמן בו מאיר האור הגנוז נשאר לעד, ועל ידו אפשר לזכור את המקום האמיתי של כל המידות ולהעלותם לשם, ועל ידי זה נהיה האדם עצמו לבית המקדש והוא זוכה שיתקיים בו "ושכנתי בתוכם".

עצמו אינו יודע מכן ולא מיד. כי אם לא היה בו שום חיות רוחנית - לא היה יכול להתקיים כלל. לשון אחר: האור הגנוז אכן טמון וגנוז רק לצדיקים, אבל כל ישראל יש בו בעומק פנימיותו, נקודה של 'צדיק גנוז' שעל זה נאמר (ישעיה ס. כא): "וְעַמְךָ כָּל־צַדִּיקִים", ונקודת הצדיק הזאת, זוכה לגלות את האור הגנוז - אשר מכאן אור זה יש לו חיות רוחנית - גם האדם בעצמו אינו חש ומרגיש בו כלל.

בזמני רצון הקב"ה מגלה את נקודת הצדיק של אדם

ישנם עיתים וחזמנים המכונים 'עת רצון', שבזמנים הללו הנה הקב"ה מגלה רחמנות מיוחדת על האדם, והוא פותח ומגלה את נקודת הצדיק שבו ואת האור הגנוז שמאיר בו, ואזי זוכה היהודי לאור עצום של דבקות בהש"ת. **בזמנים הללו נחשב האדם כולו במדרגת 'צדיק' ויש ביכולתו להרגיש את מה שהצדיק מרגיש.** הוא מרגיש בחינה של האור שגנוז הש"ת לצדיקים, באותם רגעים הוא מגיע לדרגת החיים שכלל ישראל זכו להשיג אותה בבית המקדש.

הגילוי של נקודת הצדיק משאיר בו רושם שיש בו כדי להעלות את המידות הנפולות

ברגע שהאדם טעם פעם אחת את החיים של בית המקדש - שכאמור זהו דבקות והכרה עצומה ונוראה בריבוננו של עולם - הוא מקבל את הכוחות לבנות את כל הפרטים של הבית המקדש הפרטי שלו. כי האור הזה משאיר רושם וחותם גם על שאר הזמנים, אשר גם בשעה שהאור חוזר ונסתר והוא נופל מדבקותו, עדיין הוא זוכר את האור והדבקות - 'ער געדענקט נאך דעם ליכטיגן טעם' - והוא שואב ממש חיות וכוחות להעלות ולהחזיר את כל המידות הנפולות ולשורשם שבקדושה.

וכגון: אם אדם רואה שהוא נכשל בגאווה ובהתנשאות - הוא מתבונן בעצמו: "איך אני יכול לחיות ככה חושך של גאווה? אני הרי זוכר את ה'ליכטיגע' זמנים בהם זכיתי להכרה אמיתית בהש"ת וידעתי שאין כל מקום לגאווה - זה אפילו לא היה הוא אמיןא. הרי ידעתי אז בנפשי מעל כל ספק שכל מה שיש לי, כל הכשרונות שלי וכל ההצלחות שלי, אינם אלא מידו של הקב"ה, ואין לי כלל במה להתנשאות על אחרים. מה אני ומה חיי שאהיה בגדר 'יש' והגם שכעת נפלתי מאותה מדרגה ואין לו ההכרה הזאת בנפשי - אבל עדיין אני יודע את האמת, שגאוה היא שטיק שקר וחושך, הגאווה האמיתית הוא רק לחי עולמים כמו שכתוב (תהלים צג. א): 'ה' מְלַךְ גָּאוֹת לָבַשׁ".

או אדם שקולט את מצבו העגום, שהינו כרוך אחר תאוות האכילה, הנה הוא מתבונן בעצמו ואומר: "איך יכול אני להיות כזה גס ומגושם? הרי אני עדיין זוכר את מעט מזעיר - אחד מיני אלף - את האור שהייתי שרוי בו באותם רגעים נעלים, בשעה שהרגשתי

של בריאת העולם, בכל יום אחר הבריאה: "וַיִּרְא אֱלֹקִים כִּי טוֹב". והכוונה היא על האור הגנוז שנקרא 'טוב' כמו שכתוב "וַיִּרְא אֱלֹקִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב". כלומר, הש"ת הכניס את האור הגנוז בכל יום ויום מששת ימי בראשית. ולכן אם יהודי זוכה, הינו יכול להשיג בכל יום מששת ימי המעשה, את האור שנמצא בו כבר מאז ששת ימי בראשית. או במילים אחרות: יהודי יכול להרגיש 'ביום חול' רגיל, את הדבקות שיהודי הרגיש בבית המקדש.

הצדיקים מגלים את האור שגנוז בתוך הימים

וההבדל בין האור שהיה בבית המקדש ובין האור ששורה בכל יום מששת ימי המעשה הוא, שבשעה שבאו לבית המקדש הרגישו את האור תיכף ומיד, כי היה האור שם גלוי ונראה לעין כל. לא כך באור שנמצא גנוז בימי השבוע, אשר כדי להרגיש את האור בכל יום פשוט ורגיל, צריכים להיות איש מורם מעם בדרגה של צדיק. כי האור ששורה ונמצא בתוך הימים - הוא 'האור הגנוז', והוא האור שעליו איתא בחז"ל (חגיגה יב): "ראה שאין העולם כדאי לו עמד וגנוז לצדיקים לעתיד לבוא".

ולכן הצדיקים יש בכוחם להשיג את האור הזה, כי הקב"ה מחדש בכל יום את כל הבריאה על כל חלקיה ופרטיה, על ידי שהוא מאיר בכל יום ויום גילוי חדש של האור הגנוז והטוב הגנוז - אשר על זה אנו אומרים "ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשי בראשית". והצדיקים חיים עם התחדשות עצומה בכל יום, ולכן יש להם את הכח לגלות - מדי יום ביומו - את האור הגנוז המאיר בו - כל יום לפי הבחינה של אותו היום.

כל הרצונות דקדושה בטלים לעומת הרצון והתשוקה לדבקות

כמו שבגשמיות אין תאוה גדולה יותר מתאוות החיים, וכל שאר התאוות הם רק פרטים של 'החיים' - כך גם ברוחניות: אין לנשמה השתוקקות יותר גדולה מאשר 'תאוות החיים הרוחנית', אשר היא התאוה של כל אדם מישראל לדבקות והכרה בריבוננו של עולם. **התאוה והרצון לדבקות בהש"ת, עולה על שאר כל הרצונות דקדושה. ולעומת הרצון לדבקות, נחשבים כל שאר הרצונות רק כפרטים המתבטלים לגעגועים והכיסופים של הנשמה - לחיות חיים של התעלות והתרוממות!**

כל יהודי יש בו נקודת צדיק שעל ידה יש לו קיום

הרצון לחיים רוחניים אינו רק רצון מופשט ונעלם, כי כל אדם יש בו כבר עתה שייכות וקשר לחיים רוחניים. וכמו שאם רואים אדם שגופו זו ומתנועע הרי זה סימן כי יש בו חיות, כך גם ברוחניות אם רואים יהודי חי, הרי זה סימן שבחודאי יש בו איזו מדה של דבקות בהש"ת - גם אם הוא

פתחון פה למיחלים לך: העצה היחידה למצוא את 'האור הגנוז'

אותם לחיות עם צדיקים קדושי עליון. צדיקים אשר בכל עת שרק נכנסו למשכנם ראו אצלם רוח הקודש גלויה, הם הבטיחו רפואות וישועות לכל פונה, מופתים התגלגלו אצלם מעשים שבכל

ובעלי מדרגה לרוב, אשר הש"ת הראה על ידם אותות ומופתים - ממש ניסים גלויים. הגם שאנו שרויים בגלות ארוכה ונוראה, אמנם עדיין זכו הדורות האחרונים לגילוי והארה מן השמים, וזיכו

גם בגלות הארוכה היו דורות בהם ראו גילויים עצומים

הנה בימים מקדם היה העולם מלא אור וגילויים - 'א ליכטיגע וועלט' - היו צדיקים

יום טוב ראש השנה יש לו שייכות גדולה עם הבית המקדש; כמו שרואים שתקיעת שופר שבבית המקדש דוחה את השבת. כמו כן דורשים חז"ל מהפסוק (תהלים צח, ו): "בַּחֲצֻצֹת וְקוֹל שׁוֹפָר הָרִיעוּ לְפָנַי הַמְלִאָה ה'", 'לפני המלך' היינו בבית המקדש, ששם צריכים להריע לא רק בשופר אלא גם בחצצרות. הרי לך שתקיעת שופר בבית המקדש היא בדרגה נעלה ונשגבה ביותר; ואכן ידוע כי ראש השנה עולה בגי' 'בית המקדש', כי כאמור יש ביניהם שייכות גדולה מאד. במילים אחרות: בשעה שאנו תוקעים בשופר אנו ממשיכים אור של בית המקדש! אנו ממשיכים 'חיים' מבית חיינו – ממקום המקדש

יום, כולם ראו בחוש כי תפילותיהם נענים בכל עת.

הצדיקים הללו כשרק דרכו על מפתן בית הכנסת כאשר נכנסו לתפילה בשבת או יום טוב, מיד ראו כולם איך שקדושת היום שוררת עליהם, ובלב כולם עלו הרהורי תשובה ויראת שמים. היה בהם כוח עצום לעורר את לבבות האנשים שהסתופפו בצילים, התפילות שלהם הרעידו את נימי נפש ואף אדם לא היה יכול להישאר שווה נפש לנגדם. כשאך פתחו את פיהם לומר תורה, ראו עין בעין כי שכניה מדברת מתוך גרום; הרעיונות והרמזים שאמרו היו הרבה פעמים מעל גדר אנושי - ממש ראו שהם מקבלים תורה מן השמים. בקיצור: היה בעולם מצב גלוי לעין כל גילויים ואורות דקדושה.

בדורנו אנו שרויים בחושך כפול ומכופל

לדאבונו הרב הנה בימינו - בעקבתא דמשיחא שמתגבר מידי יום - אנו חיים במצב של הסתר פנים נורא, מתקיים בנו בכל התוקף מאי דכתיב (דברים לא, יח): "וְאָנֹכִי הִסְתַּר אֶסְתֵּיר פְּנֵי בְּיָוִם הָהוּא" - ממש מצב של חושך ואפילה. כבר לא רואים כיום את הגילויים הללו, לא רואים אתגליא את המופתים ואת הישועות שפעלו פעם, וגם הרוח הקודש מאד נסתרת ונעלמת.

לא רק כלפי הענין של הצדיקים - והגילויים שראו אצלם, שוררת חשכות נוראה, אלא כל מצב היהדות שרויה בחשכות נוראה - 'טרופן און אויסגעלאשן'. מלפנים היה מצוי אפילו בין בעלי המלאכה שהיו טרודים על המחיה ועל הכלכלה, שזכו להרגיש קדושת שבת; הם חזרו לביתם בערב שבת כמעט לפני 'הזמן' - הם עמלו בעבודת כפיים כל היום, אולם כאשר באו להתפלל ראו עליהם שיש להם טעם והשגה בקדושת שבת. ואלו בזמננו ישנם אברכים שכל ימי השבוע הם יושבים ולומדים, ובמשך כל השבת אין להם אפילו כמה רגעים שהם מרגישים בהם התעלות והתרוממות של קדושת שבת. **יהודים של פעם הנה כל המציאות שלהם אמרה 'אידישקייט'**, גם אלו שלא היו בעלי השגה, הרגישו אמנם חיות בתורה ובתפילה.

לא כן הוא בזמננו, אשר כל התורה והתפילה מתנהלת לה בעצלתיים וכמשא כבד - אברכים מחפשים קצת טעם באידישקייט ולא מוצאים. לעיתים נופלת על האדם כזו כבדות שהוא ממש מרגיש שאינו יכול לזוז ממקומו. הוא לא מרגיש שום טעם בקדושה. נפשו יבשה וחסרת חיות באופן מבהיל, הוא לא מוצא שום טעם בעבודת ה' שלו, הוא מרגיש שאין שום טעם ותועלת בעבודתו - 'ער האקט האלץ'! כל האויר טמא ומטמא, היצר הרע גורר את האנשים ומפיל אותם לתאוות בזויות ופחותות כמו אצל השפלים שבאומות, ממש "וימש חושך" אפשר לממש ולהרגיש בידיים את החשכה ואת העלטה שמרחפת על כל היקום - הסתר פנים שכבר אי אפשר לסבול!

לא להתפעל מהעולם החיצוני

אפס כי מחמת שאנו חיים בכזה הסתר פנים נורא ואיום, לכן בהכרח אין לנו עצה אחרת אלא להיות 'צדיק גנוז'. כל אחד צריך למצוא את נקודת הצדיק שבקרבו, לגלות את 'האור הגנוז' שטמון בתוך נשמת כל איש ישראל, וכמו כן לגלות ולחשוף את האור הגנוז שמונח חבוי בתוך כל

יום מששת ימי המעשה. אשר העבודה למעשה היא לגמור אומר בנפשו: שלא להתפעל מהעולם החיצוני שמכסה על האור!

בחור או אברך מתעורר בבוקר ביום חול רגיל ופשוט; זה נראה לו כמו עוד 'יום חול' כשאר הימים - 'א גרינעם דינטסאג' - העולם עומד על עומדו ונע על מסלולו כבימים ימימה, הרחוב נראה 'לא עלינו' כמו שהוא נראה... כל המצב יבש וצחיח ונעדר קורטוב של חיות - שומה עליו אמנם לדעת: אני יכול לחיות אחרת! אפשר להיכנס לתוך עולם אחר - עולם שכולו אור! מסביב יקיפו אותי חומות של הסתרה נוראה, הכל נראה כל כך קר וחשוך, אבל אצלי - בליבי פנימה - מאיר אור נפלא, ושוררת שם חמימות קדושה ונעימה.

עדיין מוכרח הדבר שמבחוץ לא יראו ולא כלום, יהיה מצב של חושך וקרירות - קיפאון ממש, הוא לא יוכל לגלות את האור שיש בו, ושום אדם לא ידע שמאיר בו אור נפלא כזה, אבל לעצמו - בתוך ה'אמות שלו' - הוא ממש ירגיש את הריבונות של עולם במלוא תוקפו והדרו.

הוא ירגיש חיות והתעלות בעת עומדו להתפלל - אשר לו ניתן לו רשות לגלות את האור שמאיר לו בעת התפילה, כבר היה בידו למשוך אחריו את כל סובביו לתוך האור הזה. אולם אין לו רשות מן השמים! מוכרח שיהא כעת הסתר פנים! ולכן אין לו את הכוחות הדרושים כדי לגלות ולהפיץ את אורו וקדושתו החוצה.

כך גם התורה שלו; יש לו השגות עצומות וחיודשי תורה שלא שמעתם אוזן - ולאו דוקא מחמת שהינו בעל כשרון עצום - אלא שיש לו מתיקות בקדושת התורה, הוא מרגיש עומק נפלא בכל פרשה בתורה. ואם היו נותנים לו את הכלים כדי לגלות את הבחינה ואת הדרגה של התורה שזכה לה, היה בידו לגלות את אור התורה עד שכל סובביו היו נמשכים אחר לימוד התורה ולא פוסקים מללמוד לרגע.

אבל מחמת שצריך להיות הסתר פנים - כך הוא רצון השי"ת כעת עתה מחמת כל החשבונות של החכמה העליונה - לכן מוכרח שכל זה יהיה בהסתר ובהעלמה ואין לו רשות לגלות זאת לשום אדם. וכאמור כל האורות הטמירים והנעלמים הללו, זוכה האדם לגלות, על ידי שחשף וגילה את 'האור הגנוז' שגנוז וטמון בנשמתו ובתוך כל יום מימי השבוע.

להאמין ביכולת לשבור את חומות ההסתרה

כדי להשיג ולהגיע אל האור הגנוז האמור, שומה על האדם להיות עקשן! עליו להתעקש בכל עוז ולא להתפעל מכל המפריעים החיצונים ומכל החושך שרוצה לבלוע כל דבר טוב. אדרבה עליו לחדר את המחיצה של החושך; לשבור את החומות של 'החושך עגן וערפל' שמקיפים אותו - ולהגיע לאור הגנוז.

וראשית העבודה היא בענין זה הוא האמונה; אדם צריך לקום בבוקר ולומר: "אני מאמין באמונה שלימה שביום הזה - 'יום חול' הכי פשוט בעולם - גנוז אור גדול מאד מששת ימי בראשית. ואני מאמין שיש בכוחי לבטל את ההסתרות המכסים עליו ולגלות אותו החוצה. אם יש לי איזה טעם וענין בחיי - שזהו 'תאוות החיים' - הרי זה אות וסימן עבורי, לדעת כי הנשמה שלי מבקשת ומחפשת את

'החיים הגנוזים' שנובעים מאור פני מלך חיים! ואין לי ספק שהשי"ת יכול לעזור לי למצוא את האור הזה! אני, הרי בחוץ יש כזה חושך עב וגס! אני לא מתפעל מכך כלל! מבחינתי אין שום הסתר פנים!".

הקושי הגדול לצאת מן האור אל החושך

ברגע שהאדם שובר את כל המחיצות הללו וחושף את האור הגנוז - הוא כבר גילה את נקודת הצדיק שבו - אזי הוא כבר יכול להתחיל להביט קצת החוצה מד' אמותיו ולראות את 'הפנים' של כל הבריאה כולה ולרחם על כל שאר הברואים שחיים בחושך ואפילה שכזו. כי הצדיק קשה לו עד מאוד לראות את ההסתר הזה, הוא ממש לא יכול לסבול איך שהעולם נראה; עד שכבר אפשר להגיד ולומר: "שיתור קשה להיות צדיק, מאשר להגיע להיות צדיק".

כי כדי להפוך לצדיק, אכן זו עבודה קשה, אבל אז נמצא האדם בתוך המציאות הפרטית שלו - הוא חי בתוך 'העולם' הפרטי שלו - ואין לו שום מגע ועסק עם שאר בני האדם. כל העבודה שלו היא, להתעלות ולהתרומם מעל כל החשבונות וההבלים שבני האדם עסוקים בהם. אבל בו ברגע שכבר הגיע ליעד שלו, הוא כבר השיג את המטרה - הוא כבר צדיק - ולפתע הוא מסתכל סביבו ורואה באיזה שפלות הדור נמצא, או אז ליבו נכמר בקרבו. לראות את הסתירה שיש בין האמת שברורה אצלו לבין השפלות שהדור שקוע בו - ממש עולה לו בבריאות.

ונמחיש את הדבר: יהודי חי חיים רוחניים - הוא משכמו ומעלה, אחר תפילת שחרית הוא פוגש יהודי פשוט שממהר לצאת לעבודתו, ומברכו בסבר פנים יפות בברכת 'צפרא דמרי טב' ודורש בשלומו; "מה שלומך? איך אתה מרגיש?" וכדומה. ויהודי זה אכן יש לו מה לספר ועונה לו: "אני פתחתי לאחרונה עסק חדש, אבל למעשה, לצערי הרב, איני רואה הצלחה בעסק, האמת, אני חושב שכל המהלך שלי עד כה, אינו נכון. אני פשוט צריך להתחיל להשקיע יותר בפרסום של בית העסק שלי - ברור לי שכל הבעיה היא, שאני לא משקיע בפרסום". והיהודי האמור, שאך זה סיים להתפלל שחרית 'כמו שכתוב' - הוא עדיין נתון כל כולו תחת הרושם של התפילה - עומד מביט עליו ואינו מאמין למשמע אוזניו - 'ער ווייסט נישט אויף וועלכע וועלט ער אים...! הוא הרי חי בעולם של קרבת אלוהים, בעולם של אמונה וביטחון; ששם ברור שהכל מתנהל רק ברצונו ית"ש, שיוודעים שרק הקב"ה זן ומפרנס מקרני ראמים עד ביצי כינים, ואם אדם נתקל במצב שקשה לו בפרנסתו הנה הדבר הראשון שעליו לחשוב הוא: "שמא עלי לתקן את מעשי! אולי אני צריך להשקיע יותר בכוונה בברכת ברכ' עלינו?! אולי להוסיף עוד 'קבלה טובה' בתורה ובתפילה", וכאן עומד לו יהודי שכל המחשבה שלו היא "אני לא עשיתי מספיק השתדלות - אני לא השקעתי מספיק כוחות בפרסום!".

הצדיק חושב לעצמו: "אוי ויי, לאיזה שפלות הגיעו האנשים? איך התרחקו כל כך מן האמת? ועוד אסור לי להגיד לו קצת מוסר - הוא עוד עלול להיפגע ממני ולהתרחק מקרבי ואזי לא יהיה לי עליו שום השפעה כלל. הרי הלב שלו לא פנוי כעת לקבל מוסר, לכן אני צריך להמשיך איתו את השיחה ולחייך אליו ולדבר איתו עם המושגים והקטנות הדעת שלו".

וכמובן שהצדיק יש לו ייסורים גדולים מכן, וכל פעם שהצדיק פגש עם אנשי העולם הזה,

אינו חדל מלהתפלל: "ריבונו של עולם זוי לאנג נאך' עד מתי?! מתי כבר תתגלה האמת בעולם,

זכרנו לחיים: הנשמה משתוקקת לדבקות בריבונו של עולם

נשמת חיים שבאדם הוא השורש לצימאון הרוחני של הנשמה

ראש השנה הוא היום בו נברא האדם הראשון, אשר עיקר בריאתו הוא מה שכתבו בו (בראשית ב, ז): "וַיִּפַח אֱלֹהִים נְשָׁמַת חַיִּים". הדבר הגדול ביותר שעשה השי"ת עם אדם הראשון הוא, שהכניס בו 'תאוות חיים', אשר תאוה זו, היא מקור ושורש הגעגוע והצימאון שיש לנשמה לחיים ורוחניים ולדבקות בריבונו של עולם.

כמו כן ראש השנה הוא היום שכולל את כל שאר הימים! וזהו מה שאמרו חז"ל (וה"ק ח"ב לב): "ויהי היום, אין היום אלא ראש השנה", כי בבריאת העולם הטמין וגנו השי"ת 'אור' בכל יום מימות השנה, אשר אור זה נמשך מהחיים שנפח השי"ת באדם בראש השנה. כי האור הזה הוא הדבקות בהשי"ת, ועל ידי שיש אור בכל יום ויום, יכול האדם לגלות את האור הזה ולהתקרב לריבונו של עולם. וזהו מה שאמרו במדרש (ויק"ר כא, ד): "ה' אורי בראש השנה", היינו שהכח שהאדם יזכה להרגיש בכל יום בשנה, שהשי"ת הוא 'אורי' ואני קרוב אליו - זה נמשך מראש השנה. כי בזה היום קובעים לכל אדם את השייכות והקשר שיהיה לו עם הנשמת חיים' שקיבל אדם הראשון.

בתקיעת שופר אנו ממשיכים אור וחיות מבית המקדש

יום טוב ראש השנה יש לו שייכות גדולה עם הבית המקדש; כמו שרואים שתקיעת שופר שבבית המקדש דוחה את השבת. כמו כן דורשים חז"ל מהפסוק (תהלים צח, ו): "בַּחֲצֹצְרוֹת יִקוֹל שׁוֹפֵר הָרִיעוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ ה'", 'לפני המלך' היינו בבית המקדש, ששם צריכים להריע לא רק בשופר אלא גם בחצצרות. הרי לן שתקיעת שופר בבית המקדש היא בדרגה נעלה ונשגבה ביותר; ואכן ידוע כי 'ראש השנה' עולה בגי' 'בית המקדש', כי כאמור יש ביניהם שייכות גדולה מאד. במילים אחרות: **בשעה שאנו תוקעים בשופר אנו ממשיכים אור של בית המקדש! אנו ממשיכים 'חיים' מבית חיינו - ממקום המקדש.**

ועל ידי האור הקדוש והנעלה הזה שאנו ממשיכים ממקום המקדש, יש בכוחו של כל יהודי לבנות ולתקן את כל הפרטים של הבית המקדש הפרטי שלו. קול השופר שנשמע בראש השנה, מגלה את האור הגנוז שנמצא בכל המידות הנפולות ובכל ימי החולין וכך אנו יכולים להעלות הכל לקדושה.

למענך אלוקים חיים: אני לא לחיות כמו 'בהמה'

בכל שנה ושנה כאשר מגיעים לראש השנה - בו ביום אשר קבלנו את הנשמת חיים - מתעוררת בנו תשוקה חדשה ועצומה לריבונו של עולם! ועל התשוקה הזאת ייסודו אנשי כנסת הגדולה

שאינו עוד מלבדו. תאיר ותגלה את 'אורך' על כל הברואים, יכירו וידעו כולם איזה אור גנוז כאן!.

שהיה שרוי בו, כבר הרגיש שהנה הוא נמצא בימות המשיח, ולכן התפלל איך עדיין ישנם גויים בעולם...

כל אדם שאחת בחייו כבר זכה לאיזו מדרגה של ה' אורי - הוא ראה לפניו את אור ה' בבהירות נפלאה, יש לו את הד' אמות של קדושה שהם כולו אור - מקבל באחת תשוקה לגילוי חושב על החשיכה בעולם.

הוא יוצא לרחוב העיר והוא רואה 'שלת' שכתוב עליו: "כאן אפשר לאכול בלי סוף ובלי קצבה! כאן יש את כל המטעמים שבעולם! כאן אפשר ניתן להשיג מאכלים מסין ומתאלנד!" - הלב שלו נופל בקרבו והוא שואל: "באיזה עולם אני נמצא?! בעולם שלנו ישנם כאלה הבלים?! - 'מענטשן זענען אויף קאפ געפאלן?!' - הנה זהו ההרגש של ראש השנה שבוכה 'מְלוּךְ עַל כֵּל הָעוֹלָם כּוֹלוּ בְּכַבּוּדְךָ' שמתפשט בקרבו של כל יהודי.

הבקשה על גילוי המלכות בוקעת מאליה

בראש השנה עומדים כל היום בין כותלי בית המדרש - 'צווישן די הייליגע פיר ווענט' - תוקעים בשופר, מבקשים על 'חיים', אומרים את פסוקי 'מלכות זכרונות שופרות'; כאלה דיבורים קדושים ומאירים: "וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִתְקַע בַּשּׁוֹפָר גָּדוֹל וְנָאֹו הָאֲבָדִים בְּאָרֶץ אֲשׁוּר וְהַנְּחָדִים בְּאָרֶץ מִצְרַיִם". אומרים תיבות שמשמש מרגישים שנפשו יוצאת בדברו: "הָבֵן יָקִיר לִי אֶפְרַיִם אִם יֶלֶד שֶׁעָשִׂים כִּי מֵדִי דְבָרֵי בּוֹ זָכַר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד עַל כֵּן הָמָּז מַעֲיָ לֹו רַחֵם אֲרַחֲמֶנּוּ נָאָם ה'". מרגישים כלות הנפש כשאומרים: "וְכָרְתִי לָךְ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֲהַבֵת כְּלוּלֶיךָ".

צדיקים שאבו חיות כל השנה כולה מהתיבות הללו! אחרי שהוא כבר שרוי כל כולו בתוך האור העצום שירד היום לעולם - הנה הוא עדיין יודע שברחוב העיר עדיין 'עולם כמנהגו נוהג', חרף האור הנורא שירד היום על כל העולם, עדיין מסתובבים שם גויים ששקועים בפריצות והשחתה, וכל מחשבותיהם רק רע כל היום: "איך והמיאוס של הסטרא אחרא".

הסתירה הנוראה הזאת גורמת לו לתשוקה עצומה לגילוי מלכות שמים טיכף ומיד, הוא לא רוצה לחכות אפילו עוד רגע קט, הוא זועק מנהמת ליבו: "מה קורה כאן בעולם? איך יתכן שהאמת והאור והכבוד שמים עדיין נתונים למרמס וללעג ולקלס?! והוא מתחיל לבקש: "ריבונו של עולם, אני מבקש ממך, אהננו כבר לא יכולים לסבול את החילול השם הנורא הזה, אנא חוס וחמול 'יכירו וידעו כל יושבי תבל כי לך תכרע כל בךך תשבע כל לשון', מתי כבר יכירו

הנשמה מתפרצת בככי מר

מחמת שאור הדבקות נסתר ונעלם מאיתנו, הוא סתום וחתום על מסגרו וברחיו ומחיצות של ברזל מבדילים בינו לבינו. ומאיך הנשמה יוצאת ומשתוקקת אחר הדבקות האלוקית, יש לה ממש 'כלות הנפש' - הנה היא מתפרצת בכביה נוראה שנשמעת בכל העולמות! היא בוכה מעומק קדושת הנשמה - 'א' נשמה'דיגע געוויין' - וזהו הכביה של השופר - 'גנוחי גנח וילולי ליל'.

כי בראש השנה מתפשטת תאוות חיים עצומה בתוך נשמת ישראל, היא משתוקקת ונסכפת לכוראה עד אין לשער, היא ממש מרגישה שהיא לא עומדת בזה - 'זי האלט עס נישט אויס' - היא פונה ליצרה ומבקשת בככיות נוראיות: "ריבונו של עולם, הרי עתה הוא היום של ה' אורי! עתה הוא היום של 'ויהי היום' - אשר כל הימים שואבים חיות מיום זה! ביום הזה תלוי ועומד הבית המקדש הפרטי של כל היהודי! אני מבקשת ממך ברחמים, תן לי את הכוחות שאזכה לעשות את 'גופי נפשי רוחי ונשמת' למקום מקדש להשראת השכינה! אנא פתח לפני את כל השערים והמחיצות, תפיל את כל החומות ותרשה לי להיכנס ולהגיע לאור הטמון והגנוז שם!".

והכלל היא (בבא מציעא טז.) שאפילו כל השערים נעולים, הנה "שערי דמענות לא ננעלו" - על ידי הבכיות והדמעות שהנשמה בוכה ומתיפחת, הנה נפתחים כל השערים ונופלים כל המחיצות שמפסיקים בין ישראל לאביהם שבשמים והאדם זוכה וחושף את האור הגנוז.

הוא אינו מבין איך עדיין עושים עסק מגשמיות

בו ברגע שהאדם זוכה להרגיש את האור של אלקים חיים, תיכף מתעוררת בנפשו בקשה גדולה לראות עין בעין בגילוי מלכות שמים. עובדא הוי אצל הרה"ק הרבי ר' מענדלע מרימנוב זי"ע אחר ליל הסדר שהיה נעלה ונשגב מבינת אנוש וזכו שם ממש לבחינה של 'לילה כיום יאיר', שיצא לרחוב העיר וראה איזה ערל עובר וחולף לפניו, נענה בתמיהה ואמר: "און אונזערע צייטן אז נאך דא גוים!?" (וכי בזמנו עדיין ישנם גויים בעולם!?) כי לרוב עוצם האור הגדול

נקודות:

כל אדם שאחת בחייו כבר זכה לאיזו מדרגה של ה' אורי - הוא ראה לפניו את אור ה' בבהירות נפלאה, יש לו את הד' אמות של קדושה שהם כולו אור - מקבל באחת תשוקה לגילוי חושב על החשיכה בעולם.

כל יהודי זוכה לאור של "ה' אורי" - בראש השנה - גם אם אינו מכין את עצמו לקבל את האור הזה.

וכאמור לעיל, גם אם אין מרגישים שום אור, הנה צריך האדם לדעת כי בפנימיות נפשו הינו זוכה לאור זה; "צדיקים גמורים נחתמין לחיים בראש השנה" - וכל זה אמור על כל יהודי, כי כל יהודי יש בו נקודת צדיק, אשר נקודת זו מקבלת בראש השנה כח של 'חיים'

וידעו כולם מהאור הגדול שלך, מהנעימות והעריבות והמתקות שלך? מתי כבר תמוטט ותשבור את חומות הברזל אשר סוגרים על הנשמות שלנו; אשר בעיניים כל השנה אנחנו דופקים על העשירים כדי לזכות לאיזו טיפה של אור?!

זהו הקשר בין הבקשות לקבל חיים' ובין הבקשות על מלכות שמים'; כי אחר שזוכים לטעום מנשמת החיים של ה' אורי, חודרת בליבנו תשוקה עצומה, ונפשנו עורגת ונכספת לראות בגילוי כבוד ה' בעולם, ואנו מתפללים על גילוי מלכות שמים בעולם: "למה ריבונו של עולם ישנה כזו סתירה נוראה?! למה העולם יעמוד כסתירה לאמת הגדולה והיחידה שיש בעולם?! וזהו הבקשה הטבעית שבוקעת ועולה מאליה מתוך ליבו של כל איש ישראל בראש השנה. כי עם האור שמתגלה בו היום, הוא אינו יכול לסבול את הסתירה בין העולם החיצוני ובין העולם הפנימי.

להכין כלים לקבל את האור של ה' אורי

כל יהודי זוכה לאור של ה' אורי בראש השנה" - גם אם אינו מכין את עצמו לקבל את האור הזה. וכאמור לעיל, גם אם אין מרגישים שום אור, הנה צריך האדם לדעת כי בפנימיות נפשו הינו זוכה לאור זה; כדאיאת בחז"ל (ר"ה טז): "צדיקים גמורים נחתמין לחיים בראש השנה" - וכל זה אמור על כל יהודי, כי כל יהודי יש בו נקודת צדיק, אשר נקודה זו מקבלת בראש השנה כח של חיים'. הנקודת צדיק שבו נכתבת בתוך ספר החיים, והיינו שפנימיות נשמתו תשיג את האור הגנוז ויהיה בכוחו לבנות את בית המקדש עם כל מידותיו שבקדושה.

אבל כדאי ונחוץ מאד להתכונן לקראת האור שמתגלה ויורד בראש השנה. כי ככל שעושים יותר הכנה מעומק הלב - א הארציגע אנה - כך יש לאדם יותר כלים כדי לקבל את האור הזה! וכך גם אפשר להחזיר את האור בלב פנימה עד שאכן יזכו להרגיש זאת בפועל.

וההכנה הנדרשת לכך היא, הבקשה מעומק הלב שאנו מבקשים כל ימי הרחמים והסליחות: "אני רוצה דבקות בריבונו של עולם! אני חפץ בחיים של בית המקדש! אני רוצה להיות מקום משכן להשראת השכינה!". יזכנו השי"ת שאכן נזכה לכל זה אמן.

לפני העמוד את תפלת מלכויות וזכרונות שופרות', והוסף: 'כְּאֲשֶׁר יִשְׁמַע דָּאס אִיז מִיר א בִּסְל א שְׂאָד, ווייל בשעת איך זינג 'אין קצבה' צימבלען צו די מלאכים' (אפילו שזה הוא קצת הפסד בשבילי, כי בעת אשר אני משורר 'אין קצבה' מסייעים המלאכים לשרתי), ולא הוסיף לבאר טעם לרצונו, אבל אמר שהוא רוצה להפסיק גם בזה. אמר לו ה'גוטער איד': 'אויב אזוי, אויב די מלאכים צימבלען צו ביי אייער אין קצבה, בין איך שוין גארנישט מתיר, די ערשטע זאך אויך נישט' (אם כך, שהמלאכים מסייעים כאשר אתם משוררים 'אין קצבה, כבר איני מתיר לך גם את הדבר הראשון - לפשוט את בגדי הלבן).

אצל הרה"ק מסאטמאר ז"ע ראו דבר פלא, שהיה לו רבי'שע ענין' כמה פעמים לפני תקיעת שופר, שהיה מתעסק בענייני פרנסה. פעם שלח להכניס אליו יהודי אחד לפני התקיעות, ושוחח עמו בניחותא על מצב פרנסתו, ואמר לו כל מיני עצות מה יוכל להצליח ביותר בעסק שלו, והסביר לו למה אין דבר פלוני מצליח אצלו, ויעץ לו כי הוא צריך לקנות מ'פאבריק' פלוני וכדו', ואכן הלה שמע לעצותיו ונהיה עשיר גדול. וראו כי היה לו בזה ענין מיוחד דוקא לפני תקיעת שופר, וכמה פעמים כאשר כבר היה בדרך לתקיעת שופר היה שואל לאנשים באיזה עסק הם מתפרנסים.

ואכן היה מעשה פעם אצל הרה"ק הרבי מלובלין ז"ע ששאל את אחד מתלמידיו לפני ראש השנה, מה יכוין בעת התקיעות. ענה לו התלמיד 'אז דער רבי זאל ארויס בלאזן גאלדענע רענדלעך' (שהרבי יתקע מתוך השופר מטבעות זהב), כי היה אז מצב של דוחק הפרנסה. ענה לו הרבי כי זו היא כוונה טובה, ואכן כך יכוין.

עוד ענין היה אצל הרה"ק מסאטמאר לפני תקיעת שופר, והוא להזכיר את הרה"ק רבי הערשליע מליסקא ז"ע. פעם אחת סיפר מעשה ממנו, ופעם אחרת רק אמר כי הרה"ק מליסקא היה צדיק גדול, וגם בזה היה לו רבי'שע ענין' להזכירו דוקא לפני תקיעת שופר...

שנה אחת בימי הרה"ק מראזוואדוב ז"ע התפשטה שמועה בימי הקיץ שעתידי להיות מלחמה גדולה בעולם, והרבה אנשים התייראו מזה מאד, והיו שאמרו כי זה עתיד להיות 'חבלי משיח' ומלחמת גוג ומגוג. ובאותו הדור היה הרה"ק ר' אלעזר מליזענסק ז"ע, שהיה מנכדי הרה"ק הרבי ר' אלימך ז"ע - והוא היה סגי נהור ל"ע, וצדיקי הדור היו מחשיבים אותו ביותר, והיה נוסע הרבה אל הרה"ק מראזוואדוב. והיה בשמעו את השמועה הזאת, נסע בעצמו אל הרה"ק מראזוואדוב ואמר לו: 'מען דארף זאגן פאר משיח, ווילסטו קומען אזוי ווי אונז פארשטייען מיר, איז גוט! אז נישט, ליג דארט אין לאך!' (צריכים לומר למשיח, אם אתה רוצה לבא כמו שאנו מבינים - בלי צרות וסורים ח"ו לכלל ישראל - הרי טוב! אם לא, תשכב לך שם בחור שלך!). שאל אותו הרה"ק מראזוואדוב על איזה זמן אומרים שיהיו המלחמות, ענה רבי אלעזר שאומרים כי יהיו בימי החורף. ענה לו הרה"ק מראזוואדוב: 'נו, וועט די דאך פריער זיין ראש השנה, וועלן מיר נעמען די שופר אין די האנט, און מיר וועלן זיין א משבית מלחמות עד קצה הארץ' (נו, הרי לפני כן יהיה ראש השנה, וניקח את השופר בידינו, ונהיה 'משבית מלחמות עד קצה הארץ). ולשון זה קצת פלא, כי ידוע שלא היה בעל תוקע, אכן היה בעל מקרא נוכח גם נכדו כ"ה רבינו ז"ע היה בעל מקרא]. ואכן כדבריו כן היה, והתבטל כל הדבר ולא היה כלום.

פעם אחת שהו הרה"ק מבארדיטשוב ז"ע והרה"ק המגיד מקאזניץ ז"ע בראש השנה בעיר אחת, והנה דרכו של הרה"ק מבארדיטשוב היתה להתפלל בזמן מאוחר, ואילו המגיד מקאזניץ היה מתפלל בזמן. וכאשר נפגשו לפני ראש השנה, אמר המגיד להרה"ק מבארדיטשוב איזה דבר צחות אודות מה שהוא רגיל להתפלל בשעה מאוחרת, ענה הרה"ק מבארדיטשוב ואמר לו: 'דעם ראש השנה וועלן אונז בלאזן די תקיעות פאר איך' (בראש השנה הזה נתקע את התקיעות קודם שאתם תקעו). והנה הגיע ראש השנה בבוקר ונעמד המגיד מקאזניץ להתפלל בשעה מוקדמת, ואילו הרה"ק מבארדיטשוב התחיל בשעה מאוחרת כדרכו, וכאשר היה עדיין באמצע תפלתו, כבר סיים המגיד את תפלת שחרית וקריאת התורה, והתחיל להתכונן לעבודת התקיעות. אבל מיד בתחילת העבודה ראה כי אין הדבר עולה בידו, והרגיש שכל שערי השמים סגורים בפניו, וכאילו השמים היו מכוסים לגמרי בעבים, באופן שאינו יכול אפילו להתחיל בהכנותיו. ניסה המגיד לייחד יחודים ולהתעסק בכמה מיני עבודות כדי להמתיק את הדינים, אבל לא עלה הדבר בידו, וככה נמשך הדבר עוד ועוד. ורק אחר זמן רב ראה המגיד כי נפתחו השערים מעט והתחיל האור להאיר. ומיד כשהבחין בזה, שמע איך שהמלאכים מכריזים במרומים כי הרה"ק מבארדיטשוב כבר הכניס רגלו אחת אל המקוה להתכונן אל התקיעות. המתין המגיד עוד, וראה כי ככל שהרה"ק מבארדיטשוב מוסיף בעבודות ההכנה אל התקיעות מתבהרים השמים יותר, וכאשר התחיל הרה"ק מבארדיטשוב לתקוע, אז האירו השמים לגמרי. ותיכף תקע גם המגיד מקאזניץ בבית מדרשו. וכמו שאמר לו הרה"ק מבארדיטשוב כי יתקע לפניו, כך אכן היה. [הרה"ק בעל דמשק אליעזר מוויזניץ ז"ע היה רגיל לספר מעשה זה בכל שנה אחר תפלת שחרית של ראש השנה לפני התקיעות].

הרה"ק רבי יוסף מנייששטאט ז"ע המכונה 'דער גוטער איד', ביקר פעם אצל ידידו הרה"ק הרבי ר' אליעזר מדזיקוב ז"ע, כאשר היה כבר לעת זקנותו. אמר הרה"ק אל ה'גוטער איד': 'איך האב צו איך צוויי בקשות' (יש לי שני בקשות מאיתכם). הראשון הוא, כי בשב"ק היה הר"א לובש 'בעקיטשע' לבן, וכעת הוא מבקש ממנו שיתיר לו הדבר באמרו: 'איך וויל מיר אויסטוהן די ווייסע בעקיטשע' (אני רוצה לפשוט את ה'בעקיטשע' - קאפטן - הלבן), כי רצונו ללכת מהיום עם 'בעקיטשע' שחור גם בשב"ק. שאלו ה'גוטער איד': 'פארוואס? וואס עפעס? (על מה למה?). ענה לו הרה"ק: 'יונגער הייט בין איך געוועהן אין אזא מדרגה פרייטאג צו נאכט', אז איך האב נישט געקענט קוקן אויף קיין מענטש, ווען איך האב מיר אנגעטוהן דעם שווארצן בעקיטשע, האט עס מיר געריבן אויפ'ן לייב אזויווי א זאק, האב איך מיר געמוזט אנטוהן א ווייסע בעקיטשע, היינט אויף די עלטער... [ונאנא] אה... (בצערוחי הייתי במדרגה כזאת אשר לילי שב"ק לא הייתי מסוגל להסתכל על אדם, וכשלבשתי את ה'בעקיטשע' השחור, היה זה משפשף את עורי כמו שק, ולכן הייתי מוכרח ללבוש 'בעקיטשע' לבן, אבל היום בוקנותי... אה...). ואמר זאת בנוסח שמשמעו אשר ממילא לא נהיה ממנו שום דבר, והוא כבר לעת זקנותו, ולכן רוצה הוא לחזור ללבוש בעקיטשע שחור. ענה לו ה'גוטער איד': כי לפני שהוא מתיר לו את בקשתו זאת, רוצה הוא לשמוע מהו הדבר השני. אמר לו הרה"ק שהוא רוצה להפסיק להתפלל בראש השנה

... יארעא קפי דתשרי על עני דיתעג לשמי במתיקין ורובשין --

הופיע!

אור עולם באוצר חיים
לקראת ירח האיתנים
להבין - להתעורר
להתחזק - להתרומם

טעם וריגה בדיבור רצון ומועדי שמחה
הבאים לקראתנו לשלום

מדור 'מסילות המועד': שירות נעימות משיבת כסף ומעוררות ללבנות בלשון חכמים מרשף כעניי וקדושת המועדים	מדור 'פנינים': הרושים יקרים והמונים מתוקים ותהורים, ניצוצי פנינים בלשון לילדים מפסוד וריח משקודים	מדור 'מאמרי החסידות': סידור עמיקם בניני תשובה תיקון המעשים הרבי התקבול להשירת בומני תר ומועדי קודש
--	--	---

יזיל מערכת דיעות עשירי מכות תולדות יהודה סטיטשין
718.438.0032 #3

להשיג בחנויות הספרים
המצפה ראשית בארה"ק: וועג ספרים 0535166312
המצפה ראשית בארה"ב: שארץ 718.812.6120

לקבל הגליון מדי שבוע במייל, לסדר מוקד הפצה, ולתרומות: a0765993813@gmail.com - Tel. 0765993813

כל הזכויות שמורות למכון תולדות יהודה סטיטשין אין להעתיק שום חלק מגליון זה בלי רשות המערכת

מערכת השיעורים בארה"ב: 718.536.2347 בארה"ק: 072-3323310